

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Vít Tomáš

**Přihlašování pohledávek
do insolvenčního řízení**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15.7.2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 147 153 znaků včetně mezer.

.....

Vít Tomáš

V Praze dne 15.7.2020

Děkuji vedoucímu této práce, JUDr. Tomáši Pohlovi, za odbornou pomoc, kterou mi při přípravě práce poskytl. Děkuji také Mgr. Ing. Gabriele Jandové a Mgr. Monice Cihelkové za uvedení do problematiky insolvenčního práva a za jejich ochotu zodpovědět mé dotazy, které při psaní práce vyvstaly.

Obsah

Úvod.....	1
1. Charakterizace insolvenčního řízení a postavení aktu přihlášení pohledávky v jeho rámci....	4
2. Základní dělení pohledávek	8
2.1. Dělení dle způsobu uplatnění	8
2.1.1. Pohledávky uplatňované v insolvenčním řízení přihláškou pohledávky	9
2.1.2. Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené	9
2.1.3. Pohledávky, které se považují za přihlášené ze zákona	11
2.1.4. Pohledávky, které se insolvenčnímu správci oznamují.....	13
2.1.5. Pohledávky neuspokojované v insolvenčním řízení	13
2.2. Pohledávky zajištěné a nezajištěné	14
2.3. Pohledávky vykonatelné a nevykonatelné.....	16
2.4. Pohledávky peněžité v české či cizí měně a nepeněžité	17
2.5. Podmíněné a nepodmíněné pohledávky	18
2.6. Splatné a nesplatné pohledávky	19
2.7. Podřízené pohledávky.....	20
3. Přihláška pohledávky jako procesní úkon, její obsah a náležitosti	22
3.1. Obecné náležitosti přihlášky pohledávky	22
3.2. Zvláštní náležitosti přihlášky pohledávky	23
3.3. Přílohy přihlášky.....	24
3.4. Přihlášení více pohledávek jednou přihláškou	25
3.5. Podání přihlášek a jejich administrace	26
3.5.1. Lhůta, místo a způsob podání přihlášky	27
3.5.2. Administrace přihlášek po jejich doručení insolvenčnímu soudu.....	29
4. Dispozice věřitele s přihláškou	31
4.1. Zpětvzetí přihlášky	31
4.2. Změna v osobě věřitele.....	32
4.3. Ostatní změny přihlášky	33
4.3.1. Deficity přihlášky a jejich odstranění.....	34
5. Přezkum pohledávek	38
5.1. Popření pohledávky	41
5.1.1. Subjekty oprávněné k popření pohledávky	41
5.1.2. Důvody popření pohledávky	41
5.1.3. Procesní důsledky popření pohledávky	43
5.1.4. Nadhodnocení pohledávky a jeho důsledky.....	44

5.2. Zjištění pohledávky a jeho právní důsledky	46
6. Incidenční spory ve věci uplatněných pohledávek a odmítnutí přihlášky	48
6.1. Incidenční spory obecně	48
6.2. Druhy incidenčních sporů ve věcech přihlášených pohledávek	50
6.2.1. Spory o pravost, výši a pořadí pohledávek.....	50
6.2.2. Ostatní incidenční spory týkající se uplatněných pohledávek	52
6.3. Odmítnutí přihlášky pohledávky	54
Závěr.....	56
Seznam použitých zkratk.....	58
Seznam použitých zdrojů	61
Abstrakt	69
Abstract	70

Úvod

Insolvenční právo je oborem, bez kterého si v dnešní době lze jen stěží představit efektivní systém vymáhání pohledávek. Historie insolvenčního, resp. konkursního, práva v českých zemích sahá až do 17. století, a od této doby si prošlo mnoha vlnami proměn a vývoje. Avšak jako úsvit jeho moderního rozmachu, alespoň co se počtu insolvenčních řízení týče, lze považovat devadesátá léta dvacátého století. Porevoluční nárůst podnikatelských aktivit a později i spotřebitelských závazků přinesl nejen pozitivní rozvoj ekonomiky díky vyšší míře finančních aktivit, ale jako jeho stinná stránka se také vynořil přírůstek v množství hospodářských neúspěchů¹.

Nabízí se množství právních a politických mechanismů, kterými je možné tuto situaci korigovat. Velkou část z nich lze lokalizovat na škále mezi zcela otevřeným *laissez-faire* systémem na jedné straně a více intervenčním modelem výkonu státní moci na straně druhé. Nejzjevnějším příkladem se zdá být moderní rozvoj spotřebitelského práva (často vnímaný jako reakce na předchozí vykořisťovatelské excesy podnikajících subjektů), tedy ochrana specifických subjektů ve vztazích s podnikateli. Vedle něj lze zmínit i regulaci činnosti podnikajících subjektů jako takových² včetně dohledu nad jejich činností, trestněprávní úpravu cílicí na zamezení společensky škodlivých aktivit souvisejících s ekonomickou činností³, a dotační a subvenční politiku státu.

I přes množství regulativních i neregulativních zásahů však dochází k situacím, kdy se dlužník dostane do úpadku. Ač se jedná o krizi na straně dlužníka, z podstaty věci se netýká jen jej, ale (zejména) také jeho věřitelů; řečeno slovy Johna Donne – „*Nikdo není ostrovem sám pro sebe; každý je kusem kontinentu, částí pevniny*“⁴. Právě dlužníkovi věřitelé mají klíčový zájem

¹ V době odevzdání práce sice lze předpokládat snížení v nápadu insolvenčních návrhů v důsledku tzv. „lex covid“, tedy zákona č. 191/2020 Sb., kterým bylo mj. dočasně vyloučeno ustanovení § 98 odst. 1 InsZ, týkající se povinnosti podat insolvenční návrh v případě úpadku právnické osoby a podnikající fyzické osoby. Snížení nápadu však bude po odpadnutí uvedené výluky více než kompenzováno následně podanými návrhy, a to nejen odloženými insolvenčními návrhy, ale i úpadky způsobenými výpadky v ekonomické aktivitě v důsledku koronavirové krize, srov. *Počet insolvenčních návrhů se v dubnu propadl o třetinu, lidé s řešením dluhů vyčkávají*. [Insolvencnizona.cz](https://www.insolvencnizona.cz) [online]. [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/v-dubnu-bylo-nejmene-bankrotu-osob-firem-i-podnikatelu-od-cervna-2019/>

² Např. v obecnější rovině regulace vzniku a činnosti živnostníků dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v rovině transparentnosti činnosti zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Vedle obecnějších norem existuje i specifitější sektorová regulace, např. regulace zákona č. 21/1992 Sb., o bankách.

³ Srov. zejm. § 222 an. trestního zákoníku, byť zájem na ochraně a stabilitě ekonomických subjektů lze najít i v mnoha dalších ustanoveních zvláštní části trestního zákoníku.

⁴ Překlad autorův; původně „*No man is an island, entire of itself; every man is a piece of the continent, a part of the main*“. DONNE John. *Devotions upon Emergent Occasions Together with Death's Duel*. Project Gutenberg [online] [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: <https://www.gutenberg.org/files/23772/23772-h/23772-h.htm>

na efektivním vyřešení úpadku a jedním z primárních účelů insolvenčního práva je tento zájem naplnit. Zde lze nalézt středobod existence insolvenčního práva, a tedy i odrazovou platformu pro tuto práci, která se zabývá specifickým aspektem tohoto právního oboru.

Cílem práce je analyzovat právní úpravu a judikaturu týkající se přihlašování pohledávek, a to (po vyřešení předběžných otázek) od podání přihlášky až po její zjištění nebo případné ukončení účasti věřitele v insolvenčním řízení.

Předem je třeba poukázat na skutečnost, že pojem „přihláška pohledávky“ užívá insolvenční zákon ve dvojitým smyslu. V užším smyslu se přihláškou rozumí konkrétní forma procesního úkonu, kterým lze uplatnit vybrané pohledávky v insolvenčním řízení. Zákon však také obsahuje širší definici přihlášky pohledávky v § 2 písm. h) insolvenčního zákona, který stanoví, že „*Pro účely tohoto zákona se rozumí přihláškou pohledávky procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení*“. Definice obsahuje jak přihlášení pohledávky přihláškou v užším slova smyslu, tak i jiné formy uplatnění pohledávek⁵. V rámci této práce bude autor pracovat s pojmy „přihlášení pohledávky“, „přihláška pohledávky“ apod. v užším významu, pokud explicitně neurčí jinak, nebo pokud tak nevyplyne z kontextu.

Jednotlivé části této práce jsou seřazeny zejména s ohledem na časovou sekvenci, v níž proces přihlašování probíhá. Tento rámec je zjevně pružný, jak je zřejmé již z první a druhé části, které se nezabývají procesem přihlašování pohledávek *stricto sensu*, ale preliminárními otázkami. Ačkoli se autor snaží o rozčlenění všech dotčených otázek do jednotlivých částí a kapitol, nelze takto učinit dokonale; některé otázky se objevují ve více částech této práce. V takových případech se autor pokouší tyto otázky adresovat primárně v části, ke které nejvíce přiléhají, a ve zbytku práce na tuto část odkazovat.

Cílem první části této práce je seznámit čtenáře přicházejícího k tématu insolvenčního práva jako *tabula rasa* s podstatou insolvenčního řízení v takové míře, aby pochopil nutný základ pro proniknutí do specifičtějšího tématu přihlašování pohledávek. Z toho důvodu je první část stručná a popisuje insolvenční řízení jen v tom rozsahu, který je pro tento cíl relevantní.

Druhá část se zaměřuje na pojem *pohledávka* jako takový a jeho (kontextuálně proměnlivé) vymezení v rámci insolvenčního práva. Větší díl této části je věnován dělení pohledávek dle různých hledisek s akcentem na právní důsledky vlastností pohledávek.

Třetí část se zabývá samotnou přihláškou pohledávky. Týká se tedy již procesního uplatnění užšího okruhu pohledávek, v návaznosti na kategorizace vymezené v předchozí části.

⁵ Pro srovnání lze tento vztah považovat za obdobný vztahu mezi užším a širším významem pojmu „rozhodnutí“ ve správním řízení. K jiným formám uplatňování pohledávek srov. kapitola 2.1.

Cílem této části je vymezit přihlášku pohledávky jako procesní úkon – zejména specifikovat její náležitosti a předepsaný postup pro její podání. Jako vedlejší téma v této části také autor popisuje, jak je s přihláškou administrativně nakládáno po jejím podání.

Čtvrtá část práce volně navazuje na předchozí tím, že se věnuje možnosti věřitele disponovat s přihláškou po jejím podání. Významnou problematikou obsaženou v této části jsou také vady přihlášky a proces jejich odstranění.

Pátá část zpracovává téma přezkumu přihlášených pohledávek. Důraz zde není kladen primárně na přezkumné jednání jako takové (nebo na přezkum v oddlužení), ale na jeho následky ve vztahu k zjištění a nezjištění přihlašovaných pohledávek.

Šestá část práce se na závěr zaměří na incidenční spory ve věci uplatněných pohledávek a na rozhodnutí soudu o odmítnutí přihlášky, tedy na procesní postupy, kterými se v autoritativně rozhoduje o statusu pohledávek v případech, že je sporný.

1. Charakterizace insolvenčního řízení a postavení aktu přihlášení pohledávky v jeho rámci

Za použití definice § 2 písm. a) insolvenčního zákona rozumíme insolvenčním řízením soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkuv úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení. Jinými slovy, předpokladem insolvenčního řízení je faktická či hrozící platební neschopnost dlužníka nebo jeho předlužení a předmětem řízení je tento problém vyřešit, především s důrazem na ochranu oprávněných zájmů věřitelů.

Právě pluralita věřitelů je důvodem existence insolvenčního řízení jako speciálního druhu civilního řízení. Běžné civilní soudnictví při užití svých procesních postupů mohlo rozhodovat ve věci dlužníkových závazků neekonomicky, a to jak co se týče ekonomičnosti procesní (vedení více nalézacích a vymáhacích řízení), tak i ekonomičnosti ve vztahu k užití dlužníkova majetku (související s tzv. *common pool problem* a s problémem nesourodých nároků⁶). Vedle tohoto existují i další účely insolvenčního práva jako specifického civilního práva, týkající se zejména koncepce oddlužení. Ačkoli obecně je insolvenční řízení vedeno především ochranou zájmu věřitelů, lze v něm, v případě reorganizace a oddlužení, nalézt i prvek služby dlužníkovi, kterého má insolvenční řízení vysvobodit z jeho zadluženosti a umožnit mu (po splnění stanovených podmínek) nový ekonomický začátek „s čistým štítem“.

Lze poukázat na dvě zásadní výhody insolvenčního řízení oproti běžnému civilnímu procesu. První výhodou je ekonomičnost. Pokud by při mnohosti věřitelů měla být vedena individuální nalézací a vymáhací řízení, pak by náklady spojené s náhradami právního zastoupení, soudními poplatky, náklady soudních exekutorů aj. zatížily majetek dlužníka natolik, že by výrazně snížily část jeho majetku, která by v důsledku mohla sloužit k samotnému uspokojení věřitelů⁷.

Druhou, již krátce zmíněnou výhodou, je snížení zvýhodnění jednotlivých věřitelů na úkor ostatních⁸. Ačkoli běžné civilní nalézací řízení ze své podstaty nezvýhodňuje jednotlivé věřitele na úkor jiných, to samé se nedá říct o řízení vymáhacím. Insolvenční zákon sice

⁶ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 96-97, ISBN 978-80-7552-444-7

⁷ Jako vybrané prvky této ekonomičnosti lze uvést zejména koncentraci rolí a pravomocí do rukou insolvenčního soudu a také insolvenčního správce. Vybraná ustanovení týkající se insolvenčního řízení pak dále modifikují náklady vzniklé v insolvenčním řízení a jejich uspokojování oproti běžným nákladům v civilním řízení. Z těchto lze namátkou zmínit např. § 11 odst. 2 písm. n) a o) zákona o soudních poplatcích, § 170 písm. f) insolvenčního zákona a § 202 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁸ Nedá se však mluvit o skutečné eliminaci zvýhodnění, vybrané skupiny věřitelů jsou oproti ostatním skupinám stále zvýhodněny. Jedná se zejména o věřitele pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, ale ve fakticky výhodnějším postavení jsou také ve většině případů rovněž zajištění věřitelé.

zachovává rozdíl v přednostních a nepřednostních pohledávkách⁹ plynoucí z jejich hmotněprávní podstaty, omezuje však nerovnost v uspokojování pohledávek dle jejich procesního uplatnění. V civilním procesu se pořadí uspokojení pohledávek (po určení přednostních a nepřednostních pohledávek) určí zejména s přihlédnutím k zajištění majetku¹⁰ a pořadí doručení jednotlivých návrhů směřujících k uspokojení¹¹.

Popsaná diferenciaci ovšem dává smysl pouze za předpokladu, kdy lze očekávat, že postupně skutečně dojde k uspokojení nároku všech věřitelů. V takovém případě lze přisvědčit zásadě, podle níž právo svědčí bdělým, tím, že se jednotlivé nároky budou do plné míry uspokojovat postupně dle rychlosti jednotlivých věřitelů s jejich přihlášením.

Jedná-li se ale o úpadek dlužníka, není zcela vhodné zmíněný postup (s ohledem na limitovanost jeho majetku) plošně uplatnit. Ačkoli ve vztahu k zajištěnému majetku dlužníka i v insolvenčním řízení nadále trvá princip přednosti pořadí pohledávek, ve vztahu k nezajištěným pohledávkám se uplatní princip *pari passu*¹², který lze shrnout tak, že věřitelé, jejichž pohledávky mají stejné nebo obdobné postavení, mají dojít v insolvenčním řízení poměrnému uspokojení. Touto odchylkou se vyrovnává postavení nezajištěných věřitelů, resp. jejich pohledávek se stejně výhodným pořadím¹³.

Předpokladem aplikace principu *pari passu* je odpověď na klíčovou otázku – „*Kdo jsou (k určenému rozhodnému datu) dlužníkovi věřitelé, jaké postavení mají jejich pohledávky a jaká je výše těchto pohledávek?*“. A v této otázce se nachází jádro této práce. Pro zajištění poměrného uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení je ze strany zákonodárce nutno nastavit právní rámec, na jehož základě lze pohledávky věřitelů přenést před insolvenční fórum a zároveň hospodárně zajistit, že uspokojení dojdou jen ty z nich, u kterých je to namístě. Zákonodárce zvolil jako primární metodu uplatnění pohledávek přihlášku pohledávky, tedy specifické právní jednání, které musí mít zákonnou formu i obsah. Vedle přihlášky existují i další možnosti uplatnění pohledávek v závislosti na jejich charakteru; k tomuto více v následující části. Po uplatnění pohledávek v insolvenčním řízení nastupuje vlna mechanismů sloužící k zjištění jejich

⁹ Viz např. pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené dle § 168 a § 169 insolvenčního zákona.

¹⁰ Zejm. § 332 odst. 2 OSŘ a § 337c odst. 1 písm. d) a odst. 5 písm. d) OSŘ.

¹¹ Viz např. § 280 odst. 3 § 309 odst. 1 a 2 OSŘ, 320i odst. 2 OSŘ a § 332 odst. 1 OSŘ.

¹² Doslova „*se stejným krokem*“ nebo „*na stejné úrovni*“. T. Richter ve své knize Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 183-184, ISBN 978-80-7552-444-7 poukazuje na skutečnost, že princip *pari passu* není v rámci českého insolvenčního práva explicitně vyjádřen a je nutno jej pouze dovozovat z ust. § 1 písm. a) InsZ a § 5 písm. b) InsZ. Pro další příklady jeho definic v zahraniční a mezinárodní literatuře pak srov. KABRHEL, Miloslav. Započtení v insolvenčním řízení – porušení zásady *pari passu*?. Bulletin advokacie. 2018, č. 3, s. 40-45.

¹³ K diskusi o pojmu „pořadí pohledávky“ srov. bod 5.1.2. této práce.

oprávněnosti, zejména zda se jedná o pohledávky v řízení uspokojované, zda byla jejich existence prokázána, a zda byly náležitě uplatněny. Až po vyřešení otázky statusu jednotlivých pohledávek může dojít k finálnímu vyřešení všech otázek souvisejících s distribucí výtěžku zpeněžení majetkové podstaty dlužníka.

Vedle zmíněných účelů a principů insolvenčního řízení zbývá ještě v hrubých rysech nastínit průběh insolvenčního řízení (v relevantním rozsahu pro účely této práce). Insolvenční řízení je zahajováno pouze na návrh, a to buď návrh dlužníka, nebo věřitele¹⁴. Je vedeno příslušným insolvenčním soudem, tedy krajským soudem, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka¹⁵. Bezprostředně po podání insolvenčního návrhu insolvenční soud oznámí zahájení insolvenčního řízení, a to vyhláškou zveřejněnou v insolvenčním rejstříku¹⁶. Se zahájením insolvenčního řízení se pojí více právních účinků¹⁷, z nichž většina směřuje ke koncentraci veškerých klíčových otázek do samotného insolvenčního řízení – stanovené účinky zejména omezují nakládání s majetkovou podstatou dlužníka a omezují jeho věřitele ve vymáhání pohledávek mimo insolvenční řízení.

Hlavním úkolem insolvenčního soudu v první fázi řízení je zjistit, zdali je dlužník v úpadku (případně zdali mu úpadek hrozí¹⁸). Úpadek může nastat ve dvou základních modalitách – platební neschopnosti¹⁹ nebo předlužení²⁰ dlužníka. Platební neschopnost je dle zákona dána za souběhu několika kumulativních znaků – dlužník má více věřitelů, za nimiž má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po splatnosti a tyto závazky není schopen plnit²¹. Předlužením se rozumí stav, kdy právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba má více věřitelů a souhrn závazků dlužníka přesahuje hodnotu jeho majetku.

Zjistí-li insolvenční soud po projednání věci, že dlužník je v úpadku (nebo mu úpadek hrozí), vydá rozhodnutí o úpadku²². V něm mimo jiné ustanoví dlužníkovi insolvenčního správce, vyzve věřitele k uplatnění jejich pohledávek, a (pokud je to možné) rozhodne i o způsobu řešení úpadku.

¹⁴ § 97 odst. 7 InsZ

¹⁵ § 7a písm. a) InsZ ve spojení s § 7b odst. 1 InsZ. Druhé ustanovení obsahuje i výjimku z pravidla místní příslušnosti za účelem prevence tzv. *forum shopping*, tj. změny sídla před podáním insolvenčního návrhu za účelem změny místní příslušnosti insolvenčního soudu.

¹⁶ § 101 odst. 1 InsZ. Výjimky z tohoto postupu stanoví zejm. § 100a odst. 1 InsZ ve spojení s § 128a odst. 1 InsZ.

¹⁷ Srov. zejm. § 109 odst. 1 InsZ a § 111 odst. 1 InsZ

¹⁸ § 3 odst. 5 InsZ

¹⁹ § 3 odst. 1 InsZ

²⁰ § 3 odst. 4 InsZ

²¹ Neschopnost plnit pak zákon dále definuje v § 3 odst. 2 a 3 InsZ

²² § 136 InsZ

Po zjištění úpadku se role insolvenčního soudu mění – primárně dohlíží na řádný průběh insolvenčního řízení, za kterýmžto účelem vydává rozhodnutí a vykonává dohledací činnost. Průběh řízení v této fázi je různý, v závislosti na způsobu řešení úpadku (a nebyl-li způsob určen v rozhodnutí o úpadku, pak soud dále v rámci své činnosti směřuje k rozhodnutí o něm). Lze nicméně shrnout, že v principu se úpadek řeší buď sanačně, nebo likvidačně. Sanační způsob směřuje k tomu, aby za součinnosti dlužníka došlo k (alespoň částečnému) uspokojení jeho věřitelů. Nepojí se se zánikem dlužníka, ale s průběžným užíváním jeho majetku k plnění jeho dluhů. Z pohledu způsobů řešení úpadku do této kategorie spadají reorganizace a oddlužení. Oproti tomu při likvidačním způsobu je zpeněžován veškerý majetek dlužníka a u právnických osob mu následuje i zánik dlužníka samotného. Likvidačním způsobem řešení úpadku je konkurs.

Počátek poupadkové fáze řízení je klíčovým časovým bodem pro téma této práce. V této části řízení se zpravidla odehrává většina procesu přihlašování pohledávek, od podání přihlášky pohledávky, až do jejího zjištění, případně ukončení účasti věřitele. Ostatní procesní postupy insolvenčního řízení, které následují vydání rozhodnutí o úpadku (spočívající především v (potenciálním) zpeněžování majetku, jeho rozdělování mezi věřitele a závěrem také ukončení řízení) již nejsou pro tuto práci významné a autor si proto dovoluje ukončit úvod do průběhu insolvenčního řízení již zde.

2. Základní dělení pohledávek

Pohledávkou se rozumí právo věřitele na určité plnění od dlužníka, jemuž odpovídá korespondující povinnost dlužníka uspokojit věřitele splněním dluhu²³.

Pohledávka se může skládat z jistiny a příslušenství²⁴. Příslušenství je taxativně definováno prostřednictvím jednotlivých předpisů, na jejichž základě jistina vzniká²⁵. Další nároky mimo tyto taxativní výčty, např. smluvní pokuty, je nutno chápat jako samostatné majetkové nároky se samostatným skutkovým základem, bez ohledu na to, zda jsou vůči pohledávce akcesorické²⁶.

Z hlediska insolvenčního řízení je však pojem *pohledávka* vnímán dle kontextu více způsoby. Pro účely přihlašování může být přihlašovanou pohledávkou samotná jistina, jistina v kombinaci s příslušenstvím, i samotné příslušenství. Tomuto odpovídá a) hmotněprávní úprava, kdy jak jistina, tak příslušenství, případně i jakákoli jejich oddělitelná část, naplňují všechny definiční body pohledávky dle § 513 NOZ, tak i b) procesněprávní úprava, dle níž lze jednotlivé pohledávky uplatňovat, fragmentovat i přihlašovat odděleně v rámci jedné přihlášky či samostatnými přihláškami²⁷.

Na druhou stranu je ale pro účely některých ustanovení insolvenčního zákona třeba tuto možnost štěpení nereflektovat a pohledávkou rozumět celek jistiny i příslušenství vznikající bez ohledu na to, zdali byly přihlášeny společně či odděleně²⁸.

Jednotlivé pohledávky lze dále kategorizovat. Tato kategorizace může ovlivnit postavení pohledávky i věřitele v insolvenčním řízení z mnoha hledisek – může mít následky například v rovině (a) možnosti uplatnění pohledávky, (b) jejího přezkumu, (c) způsobu jejího uspokojení, (d) průběhů případného incidenčního sporu, i (e) hlasovacích práv věřitele. V insolvenčním řízení nemá na práva věřitele vliv, zdali má pohledávka soukromoprávní nebo veřejnoprávní charakter.

2.1. Dělení dle způsobu uplatnění

Z hlediska způsobu uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení lze tyto systematicky rozdělit do celkem 5 kategorií, podle toho, zda se:

²³ § 1721 NOZ; InsZ neobsahuje definici pojmu *pohledávka*.

²⁴ Věci vedlejší, jejíž existence se odvíjí od věci vlastní – jistiny, srov. § 510 odst. 1 NOZ.

²⁵ Srov. např. § 513 NOZ, § 2 odst. 5 daňového řádu a § 11 odst. 3 zákona o místních poplatcích.

²⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 26 Cdo 4503/2009 ze dne 28. 6. 2011.

²⁷ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 1 VSPH 275/2008-B-42 ze dne 13. 2. 2009.

²⁸ Např. pro účely § 178 InsZ, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 75/2016 ze dne 24. 4. 2018 a pro účely § 174 odst. 3 InsZ, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSČR 63/2018 ze dne 30. 9. 2019.

- a) uplatňují v insolvenčním řízení přihláškou pohledávky,
- b) uplatňují u osoby s dispozičním oprávněním (tj. pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené),
- c) považují za přihlášené ze zákona,
- d) oznamují insolvenčnímu správci,
- e) v insolvenčním řízení neuspokojují (někdy v odborné literatuře a judikatuře také uváděny jako „vyloučené pohledávky“²⁹).

2.1.1. Pohledávky uplatňované v insolvenčním řízení přihláškou pohledávky

„Výchozím“ druhem pohledávek insolvenčního řízení jsou pohledávky, které se v řízení uplatňují přihláškou. Insolvenční zákon jejich podstatu nikterak nevymezuje, lze je tedy definovat jako pohledávky, o nichž insolvenční zákon nestanoví, že se uplatňují jinak než přihláškou nebo že se v insolvenčním řízení neuspokojují³⁰. Jedná se tedy o nejširší, značně nesourodou, skupinu pohledávek, u níž je možné jen stěží hledat vlastnosti, které by byly všem předmětným pohledávkám bez výjimky společné. Lze ovšem podotknout, že předpokladem přihlášení pohledávky je její samotná existence (buť jako pohledávky nesplatné či podmíněné), zpravidla nejpozději ke dni rozhodnutí o úpadku³¹. Procesu týkajícímu se uplatnění těchto pohledávek se věnuje zejména část 3. této práce.

2.1.2. Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené

Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou taxativně vymezeným okruhem pohledávek, které mají v insolvenčním řízení oproti ostatním pohledávkám privilegované postavení, a to jak z hlediska jejich uplatnění a přezkumu, tak i uspokojování.

Pohledávkami za majetkovou podstatou jsou pohledávky specifikované v taxativním výčtu § 168 InsZ³². Od ostatních pohledávek uspokojovaných v insolvenčním řízení se svou podstatou liší tím, že vznikají zpravidla v návaznosti na samotnou existenci a průběh

²⁹ Srov. např. HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 149-150, ISBN 978-80-7400-715-6

³⁰ Srov. následující body této kapitoly. Jako výchozí ustanovení pro pohledávky uplatňované přihláškou pohledávky lze chápat ust. § 165 odst. 1 InsZ.

³¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 16/2011 ze dne 30. 11. 2011.

³² Písm. k) tohoto ustanovení však odkazuje i na další pohledávky, které nejsou v tomto výčtu explicitně vyjádřeny. Těmito mohou být např. pohledávka na odměnu za sepsání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení dle § 390a odst. 5 InsZ nebo pohledávka náhrady zálohy na insolvenční řízení složené věřitelem dle § 108 odst. 5 InsZ.

insolvenčního řízení, a to buď po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria³³, případně až po rozhodnutí o úpadku³⁴. Jejich podstatou je, že vznikají v rámci správy a udržování majetkové podstaty dlužníka.

Těmto pohledávkám jsou na roveň postaveny další pohledávky, které nemusí splňovat tento časový rámec³⁵ ani blízkou souvislost s náklady na udržování majetkové podstaty, nicméně jsou z různých důvodů zákonodárcem cíleně privilegovány oproti ostatním pohledávkám uplatňovaným v insolvenčním řízení³⁶. Jejich taxativní výčet je uveden v § 169 InsZ.

Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené podléhají odlišnému procesnímu režimu ve vztahu k jejich uplatnění. Nestanoví-li zákon jinak³⁷, uplatňují se tyto pohledávky písemně vůči osobě s dispozičním oprávněním³⁸, o čemž musí být vyrozuměn insolvenční správce předepsaným způsobem³⁹ (není-li zároveň osobou s dispozičním oprávněním). Tyto pohledávky se nepřezkoumávají na přezkumném jednání, nicméně v pochybnostech, zda se jedná o pohledávku za majetkovou podstatou, pohledávku jí na roveň postavenou, nebo o jinou pohledávku, vyzve insolvenční soud věřitele k podání žaloby na určení pořadí pohledávky⁴⁰.

Privilegované postavení těchto pohledávek se projeví zejména ve vztahu k jejich uspokojování, neboť se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku⁴¹. Osoba s dispozičním oprávněním tak má povinnost je uspokojit, umožňuje-li to stav majetkové podstaty; neučiní-li tak, může se věřitel domáhat žalobou splnění této povinnosti⁴².

V případě zpeněžení zajištěného majetku mají před uspokojením zajištěného věřitele přednostní postavení pouze některé z nich⁴³, nelze tedy *a priori* tvrdit, že z hlediska uspokojení mají tyto pohledávky výhodnější či méně výhodné pořadí oproti pohledávkám zajištěných

³³ § 168 odst. 1 InsZ

³⁴ § 168 odst. 2 InsZ

³⁵ Výjimkou z absence časového rámce jsou pohledávky dle § 169 odst. 1 písm. g) InsZ.

³⁶ Zákonodárce tyto důvody explicitně nevyjadřuje ani v zákoně ani v důvodové zprávě k insolvenčnímu zákonu, lze však mít za to, že výčet má primárně sociální rozměr, sledující ochranu pohledávek věřitelů ve slabším postavení, nebo v postavení závislosti na dlužníkovi.

³⁷ Výjimkou jsou např. pohledávky zaměstnanců, které se dle § 203 odst. 2 InsZ (pokud je zaměstnanec nepřihlásí v jiné výši) považují za uplatněné ve výši vyplývající z účetnictví dlužníka.

³⁸ K vymezení pojmu srov. § 2 písm. f) InsZ. Osobou s dispozičním oprávněním je buď samotný dlužník, nebo insolvenční správce, srov. § 229 odst. 3 InsZ.

³⁹ § 203 odst. 1 věta první InsZ; náležitosti tohoto uplatnění stanoví § 11 vyhlášky č. 191/2017 Sb. Je však nutno brát v potaz, že podání se posuzují podle svého skutečného obsahu a za uplatněnou lze mít i pohledávku dle § 168 či 168 InsZ, uplatnil-li ji věřitel přihláškou pohledávky, srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 540/2010-P127-9 ze dne 29. 9. 2010.

⁴⁰ § 203a odst. 1 věta první InsZ. Ke sporu zahájenému na základě této žaloby srov. bod 6.2.1. této práce.

⁴¹ § 168 odst. 3 a § 169 odst. 2 InsZ

⁴² § 203 odst. 4 InsZ

⁴³ Dle § 298 odst. 2 InsZ se jedná o odměnu insolvenčního správce, náklady spojené se správou a zpeněžením majetku a přihlášené náklady správce domu (jen do zastropované výše, srov. § 298 odst. 8 InsZ).

věřitelů. Pro ostatní účely uspokojování je pak nutno brát v potaz pořadí dílčích druhů pohledávek tohoto souboru, jelikož insolvenční zákon stanoví, že tyto pohledávky se dále člení do kategorií, které jsou uspokojovány postupně, což je relevantní zejména v případě nedostačujícího zůstatku majetkové podstaty⁴⁴.

Závěrem je nutné podotknout, že s těmito pohledávkami se nepojí hlasovací právo, nestanoví-li zákon jinak⁴⁵.

2.1.3. Pohledávky, které se považují za přihlášené ze zákona

Značně nesourodou je skupina pohledávek, které se v insolvenčním řízení uspokojují obdobně pohledávkám uplatňovaným přihláškou pohledávky, nicméně mají oproti nim privilegované procesní postavení v té rovině, že pro své uplatnění nevyžadují procesní aktivitu věřitele a jsou přihlášeny přímo *ex lege*⁴⁶. Pro tyto pohledávky zároveň neplatí žádná přihlašovací lhůta⁴⁷. Z hlediska přezkumu⁴⁸ i uspokojování⁴⁹ jsou si s pohledávkami uplatňovanými přihláškou vzájemně analogické. Skutečnost, že věřitel tyto pohledávky neuplatňuje přihláškou, jej nezavazuje práva vyjádřit, zda na jejich uspokojení v insolvenčním řízení trvá či nikoli. Věřitel tedy může kdykoli v průběhu řízení vzít svůj nárok na uspokojení takovýchto pohledávek zpět⁵⁰.

Tyto pohledávky nejsou v insolvenčním zákoně nijak systematicky vyčleněny; jednotlivá ustanovení v insolvenčním zákoně pouze explicitně stanoví vybrané pohledávky, které se do této kategorie zařadí, případně mohou být do uvedené kategorie zařazeny i jiným právním předpisem.

Pohledávky přihlášené již ze zákona jsou privilegovány zpravidla z důvodu, že insolvenční správce je ze své pozice ve vztahu k těmto pohledávkám v postavení, kde si je

⁴⁴ Tato kategorizace je obsažena v § 297 odst. 1, 305 odst. 2, 357 odst. 1 a 386 InsZ.

⁴⁵ § 51 odst. 4 InsZ

⁴⁶ Věřiteli ale nic nebrání tomu, aby na existenci této pohledávky upozornil. Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 33/2009-B-25 ze dne 30. 4. 2009 „*Současně však s přihlédnutím ke všem těmto okolnostem nutno dovodit, že předmětnou regresní pohledávku České kanceláře pojistitelů lze považovat v insolvenčním řízení za přihlášenou (a je tak nutno s ní nakládat), jen pokud byla v tomto řízení věřitelem uplatněna [...], popř. pokud věřitelův požadavek na její úhradu dlužníkem vyšel v řízení jinak najevo*“. Praxe tedy nepředpokládá vševědoucnost insolvenčního správce a očekává, že insolvenční správce tyto pohledávky buď zjistí při své běžné činnosti, nebo z iniciativy samotných věřitelů či dalších osob. Tato iniciativa ovšem není (na rozdíl od pohledávek plynoucích z účasti v dlužníkově dle § 172 odst. 4 InsZ) předpokladem pro procesně účinné uplatnění těchto pohledávek.

⁴⁷ Srov. HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 147, ISBN 978-80-7400-715-6, také např. usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 3 VSOL 452/2017-P16-8 ze dne 8. 6. 2017.

⁴⁸ I tyto pohledávky musí být podrobeny přezkumu.

⁴⁹ Pohledávky považující se za přihlášené se uspokojují obdobně jako pohledávky přihlašované, stanoví-li tak zákon, srov. § 165 odst. 2 InsZ.

⁵⁰ § 184 odst. 1 věta první InsZ. Ačkoli ustanovení mluví o tom, že věřitel může „...vzít přihlášku pohledávky zpět.“, lze mít i s ohledem na předchozí část ustanovení za to, že se vztahuje i na věřitele pohledávek, u kterých žádná přihláška zpracována ani podána nebyla.

existence předmětných pohledávek vědom bez součinnosti věřitele, a navíc má zpravidla dostupné i podklady sloužící k přezkoumání jejich oprávněnost. Nutit tedy věřitele, aby i takovéto pohledávky přihlašoval, by bylo nadbytečné a v rozporu se zásadou hospodárnosti insolvenčního řízení.

Jako první ze zmíněné kategorie pohledávek lze uvést pohledávku věřitele na náhradu nákladů incidenčního sporu o určení pravosti, výše či pořadí pohledávky úspěšnému věřiteli⁵¹. Na ní je možno lehce ilustrovat, proč se do této kategorie řadí – jedná se o pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím soudu v řízení, jehož byl insolvenční správce účastníkem a nutit věřitele k další procesní aktivitě by bylo nadbytečné (nehledě na to, že v daném případě by navíc tato pohledávka ani přihláškou být uplatněna nemohla, jelikož vznikla až po lhůtě k podání přihlášek).

Dalšími z těchto pohledávek jsou

- a) pohledávka vzniklá z neúčinného právního úkonu při vzájemném plnění mezi dlužníkem a věřitelem, nelze-li plnění vydat, jelikož není v majetkové podstatě rozpoznatelné nebo se v ní nenachází⁵²;
- b) pohledávka manžela dlužníka vzniklá po prohlášení konkursu vypořádáním společného jmění manželů⁵³;
- c) pohledávka vyplývající z účetnictví dlužníka v případě úpadku bank a obdobných institucí⁵⁴ nebo pojišťoven a obdobných institucí⁵⁵; a
- d) regresivní pohledávka České kanceláře pojistitelů za dlužníkem za plnění, které musela namísto něj hradit z garančního fondu⁵⁶.

Zvláštností poslední z vyjmenovaných pohledávek oproti předchozím je, že jejich přihlášení plyne z jiného právního předpisu než z insolvenčního zákona⁵⁷.

Dle názoru autora této práce se do dané kategorie dají dále zařadit úroky ze zajištěné pohledávky vzniklé po úpadku v případě řešení úpadku konkursem⁵⁸ a reorganizací⁵⁹ v případě, že došlo ke splnění podmínek stanovených § 171 InsZ.

⁵¹ § 202 odst. 1 InsZ

⁵² § 237 odst. 4 InsZ

⁵³ § 275 InsZ; Společné jmění dlužníka a jeho manžela zaniká prohlášením konkursu (§ 268 odst. 1 InsZ), přičemž dohoda o vypořádání společného jmění manželů může uzavřít sám insolvenční správce (§ 270 odst. 1 InsZ).

⁵⁴ § 373 odst. 1 InsZ

⁵⁵ § 385 odst. 1 InsZ

⁵⁶ § 24 odst. 2 písm. b), c) a g) zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

⁵⁷ § 24 odst. 4 zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

⁵⁸ § 171 odst. 2 InsZ

⁵⁹ § 171 odst. 4 InsZ

2.1.4. Pohledávky, které se insolvenčnímu správci oznamují

Samostatnou kategorií tvoří pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti v něm, případně pohledávka věřitele z titulu výkonu rozhodnutí postižením takovéto účasti⁶⁰. Tyto pohledávky se nepřihlašují ani neuplatňují, ale věřitel je pouze oznamuje insolvenčnímu správci, který je povinen je evidovat⁶¹.

Pro účely uspokojování mají popsané pohledávky v zásadě postavení podřízených pohledávek⁶². Důvodem tohoto postavení je, že z hlediska priority uspokojování závazků dlužníka jsou zákonodárcem upřednostněny veškeré vnější dlužníkovy závazky před těmito vnitřními nároky osob s účastí na dlužníkovi. S ohledem na úpadek dlužníka jako těžiště insolvenčního řízení lze zpravidla očekávat, že tyto pohledávky nebudou v insolvenčním řízení uspokojovány.

Je ovšem třeba zmínit, že tentýž věřitel může za dlužníkem uplatňovat jak pohledávky plynoucí ze své účasti, tak i pohledávky uspokojované v odlišeném pořadí, např. pohledávky společníka z půjček poskytnutých dlužníkovi. Tyto pak budou uspokojovány dle svého charakteru, nikoli charakteru věřitele.

2.1.5. Pohledávky neuspokojované v insolvenčním řízení

Vedle pohledávek, které se v insolvenčním řízení uspokojují na základě přihlášky věřitele nebo jiných právních skutečností, pak stojí další pohledávky, jež v insolvenčním řízení uspokojit nelze. „Neuspokojitelnost pohledávky v insolvenčním řízení“ je nutno odlišit od její samotné existence; neuspokojované pohledávky mohou být zcela po právu, může se dokonce jednat i o pohledávky vykonatelné či zajištěné. Bez ohledu na jejich hmotněprávní existenci však nemohou být v insolvenčním řízení uspokojeny. Tyto pohledávky nelze v insolvenčním řízení přihlásit (resp. pokud je věřitel přihlásí, insolvenční správce je nezařadí na seznam přihlášených pohledávek⁶³) ani započíst⁶⁴.

Základním zákonným východiskem ve vztahu k těmto pohledávkám je ustanovení § 170 InsZ, stanovující výčet pohledávek, které se, včetně svého příslušenství⁶⁵, neuspokojují žádným

⁶⁰ Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 101 VSPH 180/2012 ze dne 6. 9. 2012.

⁶¹ § 172 odst. 4 InsZ

⁶² § 172 odst. 1 InsZ, srov. kapitola 2.7. této práce. Zákon je uvádí vedle podřízených pohledávek jako samostatnou kategorii, nicméně z hlediska pořadí uspokojování mezi nimi není rozdíl.

⁶³ Takovouto přihlášku, případně její část, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k odmítnutí. Věřitel se může domáhat zařazení přihlášky do seznamu přihlášených pohledávek, srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 3 VSPH 133/2012-B-32 ze dne 31. 1. 2013.

⁶⁴ Srov. § 140 odst. 3 písm. a) InsZ

⁶⁵ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 1 VSPH 1159/2012 ze dne 7. 9. 2012.

ze způsobů řešení úpadku, nestanoví-li zákon jinak⁶⁶. Jedná se o některé druhy příslušenství vzniklé nebo přirostlé až po rozhodnutí o úpadku, o pohledávky z darovacích smluv, o některé veřejnoprávní sankce a o smluvní pokuty, pokud právo na jejich uplatnění vzniklo až po vydání rozhodnutí o úpadku.

Zmíněný výčet však není taxativní; vedle vyjmenovaných pohledávek stojí i další, které se rovněž neuspokojují. Jedná se např. o naturální obligace, pohledávky, které věřitelé neuplatnili přihláškou v zákonné lhůtě, ač tak učinit měli, dále sem patří předkupní právo⁶⁷ a pohledávky neocenitelné v penězích⁶⁸.

V případě sporu o to, zdali se pohledávka v řízení uspokojuje či nikoli, může věřitel, který pohledávku přihlásil, podat insolvenčnímu soudu žalobu na určení pořadí této pohledávky⁶⁹.

2.2. Pohledávky zajištěné a nezajištěné

Zajištěnými pohledávkami rozumíme pohledávky, které jsou zajištěny majetkem náležejícím do majetkové podstaty dlužníka, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitostí, zajišťovacím převodem práva, postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy⁷⁰. Věřitelé zajištěných pohledávek se v rozsahu přihlášeného zajištění označují jako zajištění věřitelé⁷¹.

Zajištění věřitelé mají v insolvenčním řízení specifické postavení, jak co se týče možnosti uspokojení zajištěných pohledávek, tak i ve vztahu k dalším právům věřitele. Zajištění věřitelé mohou být přednostně uspokojeni ze zpeněžení předmětu zajištění, a to v pořadí dle doby vzniku zástavního práva či zajištění, nedohodnou-li se jinak⁷². V závislosti na způsobu řešení úpadku však může být věřitel limitován na uspokojení právě a pouze jen z předmětu zajištění⁷³. Uplatnění zajištění tak nemusí být pro věřitele vždy ekonomicky výhodné.

Zákonodárce nechává na uvážení věřitele pohledávky, zda ji přihlásí jako zajištěnou či nezajištěnou⁷⁴. Věřitel tímto kalkulem pak pouze vykonává svá práva a nelze v něm spatřovat

⁶⁶ Předvídanou výjimkou je například pohledávka náhrady nákladů incidenčního sporu dle § 163 InsZ.

⁶⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 2951/2010 ze dne 31. 7. 2012.

⁶⁸ Ve věci penězi neocenitelných nároků věřitele a jejich uplatnění srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze č. j. 102 VSPH 267/2012-42 ze dne 13. 12. 2012.

⁶⁹ §203a odst. 1 věta první InsZ. Ke sporu zahájenému na základě této žaloby srov. bod 6.2.1. této práce.

⁷⁰ § 2 písm. g) InsZ

⁷¹ Za zajištěného věřitele se považuje i agent pro zajištění podle § 20 an. Zákona o dluhopisech.

⁷² § 167 odst. 1 InsZ

⁷³ Srov. § 398 odst. 3 InsZ. K ústavnosti tohoto ustanovení srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn.: I. ÚS 3271/13 ze dne 6. 2. 2014.

⁷⁴ § 174 odst. 3 InsZ

spekulaci či dokonce šikanu dlužníka⁷⁵ a přihlášení zajištěné pohledávky jako nezajištěné není důvodem k popření pohledávky⁷⁶. Neuplatnění zajištění také nemá vliv na jeho hmotněprávní trvání, zato má vliv na jeho vymahatelnost v rámci insolvenčního řízení⁷⁷. Právo na uspokojení ze zajištění lze zpravidla uplatnit pouze ve lhůtě k přihlašování pohledávek; výjimkou je situace, kdy se dlužník stane vlastníkem předmětu zajištění až po uplynutí této lhůty. V takovém případě insolvenční soud vyzve věřitele, aby ve stanovené procesní lhůtě sdělil, zda právo na uspokojení ze zajištění uplatňuje, či nikoli⁷⁸.

V souvislosti s touto možností uvážení věřitele se v praxi oddlužení začala vyskytovat tzv. parcelace pohledávek, kdy věřitelé v rámci maximalizace uspokojení svých pohledávek přihlašovali jako zajištěnou pouze část pohledávky, u níž bylo namísto očekávat uspokojení ze zpeněžení předmětu zajištění, a zbytek pohledávky přihlašovali jako nezajištěnou za účelem jejího (částečného) uspokojení ze splátkového kalendáře. Popsaný postup byl judikaturou odmítnut a bylo dovozeno, že pro účely § 174 odst. 3 InsZ je nutno na pojem „pohledávka“ nahlížet holisticky, bez ohledu na procesní dělení v rámci přihlášky či přihlášek, a jednu pohledávku tedy lze buď přihlásit jako zajištěnou či nikoli, ale už ne ji štěpit a uplatňovat zajištění částečně⁷⁹.

Pokud věřitel uplatňuje právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění, musí také označit, o jaký druh zajištění se jedná, dobu jeho vzniku⁸⁰, a uvést další okolnosti osvědčující předmětné zajištění⁸¹.

Pohledávky mohou být zajištěny jak majetkem náležícím do majetkové podstaty dlužníka, tak majetkem mimo ni. Je-li předmět zajištění mimo majetkovou podstatu dlužníka, pak je nadále na věřiteli, a to i v průběhu insolvenčního řízení, zda se bude domáhat uspokojení své pohledávky z předmětu zajištění. Platí ovšem, že po (částečném) uspokojení takovýchto věřitelových pohledávek mohou osoby, které věřitele uspokojily, v tomto rozsahu vstoupit do insolvenčního řízení na jeho místo⁸².

⁷⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 150/2016 ze dne 29. 8. 2018.

⁷⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 95/2017 ze dne 28. 3. 2019.

⁷⁷ Srov. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 105, ISBN 978-80-7400-549-7

⁷⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 32/2011 ze dne 28. 3. 2012.

⁷⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSČR 63/2018 ze dne 30. 9. 2019. Judikatura však byla po určitou dobu v otázce parcelace otázek nejednotná, srov. VESELÝ Petr Štěpení pohledávek v oddlužení (opět) zakázáno epravo.cz [online]. [cit. 2020-05-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stepeni-pohledavek-v-oddluzeni-opet-zakazano-108919.html>

⁸⁰ § 174 odst. 3 InsZ

⁸¹ § 166 věta první InsZ; tyto další okolnosti jsou blíže specifikovány v § 8 odst. 1 písm. g) body 1-3 vyhlášky č. 191/2017 Sb.

⁸² § 183 odst. 3 InsZ

Oproti tomuto stojí situace, kdy dlužník je pouze dlužníkem zástavním, nikoli obligačním. V takovém případě musí zástavní věřitel přihlásit svou pohledávku na uspokojení z majetku poskytnutého k zajištění, jinak nemůže být z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění uspokojen⁸³.

V souvislosti se zajištěním pohledávek je rovněž nutno zmínit, že insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku vyzve věřitele, aby insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na dlužníkových věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách⁸⁴. Tato povinnost je oddělená od procesu přihlašování pohledávek – jejím splněním není věřitel zproštěn povinnosti označit v přihlášce, zda se dovolává zajištění pohledávky, a naopak opomenutí této povinnosti věřitele nezabavuje práva být uspokojen ze zpeněžení předmětu zajištění⁸⁵. Podstatou zmíněné povinnosti je tak zajištění potřeby sepsat do majetkové podstaty dlužníka veškerý majetek, který do ní náleží, aby v průběhu řízení nevznikla škoda v důsledku jeho nesepsání. Za takovouto škodu by pak mohl odpovídat právě věřitel, který nesplnil svou informační povinnost dle § 136 odst. 2 písm. e) InsZ.

Postavení obdobné zajištěným věřitelům ve smyslu § 2 písm. g) InsZ pak náleží rovněž věřitelům vykonatelných pohledávek na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, kteří se uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, byly-li tyto hodnoty zajištěny v trestním řízení o tomto trestném činu⁸⁶. Těm je, ve srovnání s „běžnými“ zajištěnými věřiteli, poskytnut delší časový úsek ve lhůtě k přihlášení pohledávky⁸⁷.

2.3. Pohledávky vykonatelné a nevykonatelné

Významnou vlastností pro procesní postavení pohledávky je, zdali je vykonatelná, či nikoli. Vykonatelnou pohledávkou rozumíme pohledávku, na níž lze vést výkon rozhodnutí dle o.s.ř.⁸⁸ nebo exekučního řádu, zpravidla po uplynutí lhůty k dobrovolnému splnění povinnosti. Vykonatelnost se prokazuje veřejnou listinou⁸⁹, obvykle exekučním titulem, kterým může být vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného

⁸³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 39/2014 ze dne 27. 11. 2014.

⁸⁴ § 136 odst. 2 písm. e) InsZ

⁸⁵ Srov. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 17, ISBN 978-80-7400-549-7

⁸⁶ § 167 odst. 2 InsZ

⁸⁷ Srov bod 3.5.1. této práce.

⁸⁸ § 251 an. o.s.ř.

⁸⁹ § 174 odst. 4 a § 177 odst. 1 InsZ, srov. také § 567 NOZ. V případě rozhodčích nálezů ovšem postačí doložení vykonatelnosti rozhodčím nálezem, byť není veřejnou listinou, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 72/2016 ze dne 24. 10. 2018.

orgánu činného v trestním řízení, vykonatelný rozhodčí nález, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci a jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon⁹⁰.

Výjimkou z dokládání vykonatelnosti veřejnou listinou jsou pohledávky vykonatelné na základě rozhodčího nálezu – u těchto postačí doložení vykonatelnosti rozhodčím nálezem, byť ten veřejnou listinou není⁹¹.

Pro účely insolvenčního řízení se za vykonatelnou považuje každá přihlášená pohledávka, u níž věřitel prokázal, že se stala vykonatelnou nejpozději ke dni rozhodnutí o úpadku⁹². V případě pochybností, zda pohledávku považovat za vykonatelnou pro účely jejího přezkoumání, rozhodne o této otázce insolvenční soud⁹³.

Vykonatelnost pohledávky sama o sobě neusnadňuje věřiteli vstup do řízení; i vykonatelné pohledávky, byť by byly vymáhány výkonem rozhodnutí nebo exekucí, je zapotřebí do insolvenčního řízení přihlásit (jedná-li se o pohledávky, které se v insolvenčním řízení uplatňují přihláškou)⁹⁴. Věřitel má také povinnost vykonatelnou pohledávku náležitě popsat co do skutkových okolností, za kterých vznikla, nicméně může tak učinit i odkázáním na exekuční titul, jsou-li v něm dostatečně specifikovány skutkové okolnosti vzniku pohledávky. Postavení věřitele vykonatelné pohledávky je však v insolvenčním řízení utvrzeno ve vztahu k přezkumu pohledávky, jak co se týče zúžení důvodů popření a procesního postupu následujícího popření⁹⁵, tak i tím, že pro prokázání existence vykonatelné pohledávky zpravidla postačí samotný exekuční titul⁹⁶.

2.4. Pohledávky peněžité v české či cizí měně a nepeněžité

V rámci insolvenčního řízení se pohledávky věřitelů uspokojují výhradně v penězích. Jen konverze všech pohledávek na jejich peněžitou hodnotu umožňuje jejich poměrné zohlednění v příslušném distribučním schématu i uplatnění jejich věřitelských práv (např. počet hlasů jednotlivých věřitelů se určuje dle výše jejich pohledávek⁹⁷). Důležitým rozdělením pohledávek pro účely insolvenčního řízení je tak rozdělení pohledávek na peněžité a nepeněžité, jelikož

⁹⁰ § 40 odst. 1 exekučního řádu

⁹¹ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 72/2016 ze dne 24. 10. 2018.

⁹² § 191 odst. 1 věta první InsZ

⁹³ § 191 odst. 2 věta třetí InsZ

⁹⁴ § 173 odst. 2 InsZ

⁹⁵ Srov. kapitoly 5.1. a 6.2. této práce.

⁹⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 99/2015 ze dne 21. 12. 2017.

⁹⁷ § 49 odst. 1 InsZ

každá přihlašovaná pohledávka musí být buď původně v český korunách, nebo na ně musí být přepočítána⁹⁸.

Peněžité pohledávky v cizí měně je nutno přepočítat na české koruny dle kurzu vyhlášeného ČNB⁹⁹ ke dni její splatnosti nebo ke dni zahájení insolvenčního řízení¹⁰⁰ (tj. ke dni, kdy byl insolvenční návrh doručen věcně příslušnému soudu¹⁰¹), v závislosti na tom, která z těchto událostí nastala dříve. Není-li kurz pro danou měnu vyhlášován, užije se střední kurz příslušné centrální banky nebo kurz mezibankovního trhu k americkému dolaru či euru¹⁰².

Ve vztahu k nepeněžitým pohledávkám se zákon vyjadřuje poměrně stroze. Zákon pouze stanoví, že pohledávka musí být vyjádřena v penězích na základě odhadu své hodnoty¹⁰³, nicméně způsob tohoto odhadu neupravuje¹⁰⁴. Ve zmíněné otázce bohužel absentuje i judikatura, pravděpodobně s ohledem na minimální počet sporů vznikajících ve věci odhadu hodnoty nepeněžitých pohledávek, a není tedy postaveno najisto, jak ji v praxi řešit.

2.5. Podmíněné a nepodmíněné pohledávky

Podmíněnými pohledávkami se rozumí pohledávky, jejichž vznik či zánik je vázán na nejistou právní skutečnost¹⁰⁵. Jedná se o souhrnný pojem pro dva mody podmíněnosti – vázanosti na podmínku odkládací nebo na podmínku rozvazovací¹⁰⁶.

Přihlašování podmíněných pohledávek je jednou z modifikací, v níž lze spatřovat rozdíl mezi civilním sporným řízením a insolvenčním řízením. Zatímco pohledávku podmíněnou

⁹⁸ § 175 věta první InsZ

⁹⁹ současné kurzy i jejich historický vývoj ČNB v době sepisu této práce zveřejňuje na adrese <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>

¹⁰⁰ § 175 věta druhá InsZ

¹⁰¹ 97 odst. 1 InsZ

¹⁰² § 175 věta třetí InsZ

¹⁰³ § 175 věta poslední InsZ

¹⁰⁴ Odborná literatura se pak kloní k tomu, že se jedná o obvyklou cenu, srov. RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 286-287, ISBN 978-80-7552-444-7, HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 123, ISBN 978-80-7400-715-6.

¹⁰⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Odo 31/2004 ze dne 14. 12. 2004, cit. „*Podmínka je vedlejším ustanovením v právním úkonu, kterým se účinnost právního úkonu, tj. skutečný vznik, změna či zánik subjektivních občanských práv a povinností, činí závislým na skutečnosti, která je subjektům právního úkonu v době jeho učinění neznámá (je pro ně nejistá)*“.

Oproti úpravě občanského zákoníku (§ 548 NOZ), která se týká pouze právních jednání, v insolvenčním řízení mohou být přihlašovány i pohledávky, které vznikají na základě jiných právních skutečností, srov. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 83, ISBN 978-80-7400-549-7.

¹⁰⁶ Podmínkou odkládací rozumíme podmínku, na jejímž splnění závisí, zda právní následky nastanou; podmínkou rozvazovací rozumíme podmínku, na jejímž splnění závisí, zda právní následky pomínou, viz § 548 odst. 2 NOZ.

odkládací podmínkou, která ještě nebyla splněna, není možné ve sporném civilním řízení úspěšně uplatnit, v insolvenčním řízení ji úspěšně uplatnit lze¹⁰⁷.

Postavení věřitele podmíněné pohledávky je specifické v závislosti na povaze podmínky. Ve vztahu k pohledávce s odkládací podmínkou nemá věřitel až do jejího splnění hlasovací právo¹⁰⁸. Dojde-li ke splnění podmínky, pak se dostává do postavení věřitele nepodmíněné pohledávky. Naopak věřitel pohledávky podmíněné rozvazovací podmínkou má ve vztahu k ní v zásadě postavení věřitele nepodmíněné pohledávky, nicméně dojde-li k naplnění podmínky, pak jeho účast v řízení v rozsahu této pohledávky zaniká. V tomto případě je namístě, aby věřitel vzal přihlášku v rozsahu, ve kterém pohledávka zanikla, zpět. Neučiní-li tak, insolvenční soud v příslušném rozsahu rozhodne o ukončení účasti věřitele v insolvenčním řízení¹⁰⁹.

Pro vyhodnocení, zda byly podmínky splněny a zdali má věřitel právo na uspokojení pohledávky, je v případě konkursu rozhodný stav ke dni vydání rozvrhového usnesení¹¹⁰, obdobně se bude postupovat také v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka. V případě reorganizace musí být otázka pohledávek podmíněných odkládací podmínkou analyzována již v reorganizačním plánu¹¹¹. V oddlužení plněním splátkového kalendáře bude insolvenční správce na pohledávku podmíněnou odkládací podmínkou deponovat příslušné částky, kterou vydá věřiteli až v návaznosti na splnění podmínky¹¹².

2.6. Splatné a nesplatné pohledávky

Pojem splatnosti označuje termín, do nějž je dlužník povinen splnit svůj dluh; po uplynutí tohoto termínu se pohledávka stává splatnou. Obecně má splatnost pohledávky vliv na běh promlčecí doby¹¹³, možnost uplatnit pohledávku v nalézacím řízení a penalizaci dlužníkovy prodlení.

Ačkoli v běžném nalézacím řízení by žaloba ve věci nesplatné pohledávky vedla k zamítnutí žaloby pro předčasnost, v rámci insolvenčního řízení lze přihlásit i dosud nesplatné pohledávky¹¹⁴. S těmito se bude v řízení následně operovat různě, v závislosti na způsobu řešení úpadku dlužníka. Prohlášením konkursu vzniká ve vztahu k nesplatným pohledávkám fikce

¹⁰⁷ Je tomu tak s ohledem na skutečnost, že nemožnost uplatnění těchto pohledávek by mohla zcela vyloučit možnost uspokojení předmětných pohledávek, s ohledem na likvidaci dlužníka v případě konkursu, případně osvobození dlužníka od jeho dluhů v případě reorganizace či oddlužení.

¹⁰⁸ § 51 odst. 4 InsZ

¹⁰⁹ § 186 odst. 1 InsZ

¹¹⁰ § 306 odst. 5 InsZ

¹¹¹ § 340 odst. 2 InsZ

¹¹² Srov. HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 714, ISBN 978-80-7400-691-3.

¹¹³ např. § 619 odst. 1 NOZ

¹¹⁴ § 173 odst. 3 InsZ

splatnosti, nestanoví-li zákon jinak¹¹⁵, a obdobně se zrušením konkursu uvedená fikce zaniká¹¹⁶; toto platí obdobně při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka¹¹⁷. V oddlužení plněním splátkového kalendáře jsou pak nesplatné pohledávky přezkoumány a zařazeny do splátkového kalendáře¹¹⁸ a v případě reorganizace platí, že i nesplatné pohledávky zanikají účinností reorganizačního plánu a jsou nahrazeny dle něj¹¹⁹.

Skutečnost, zdali je přihlašovaná pohledávka splatná či nikoli, musí věřitel u každé z přihlašovaných pohledávek v přihlášce vyznačit.

2.7. Podřízené pohledávky

Podřízenými pohledávkami insolvenční zákon rozumí pohledávky, které se uspokojují až po úplném uspokojení všech ostatních pohledávek, kterých se insolvenční řízení týká¹²⁰. Obdobně jsou pak dle téhož ustanovení uspokojovány pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo družstvu.

Samotná podřízenost vzniká na základě smluvního ujednání stran, podřízeností dluhopisu, nebo ze zákona. Podřízenost byla až do novelizace § 172 odst. 2 InsZ, účinné od 1.6.2019¹²¹, otázkou, která se ve většině insolvenčních řízení neobjevovala. Touto novelizací došlo k zavedení pravidla, že v případě řešení úpadku oddlužením se za podřízené pohledávky (s výjimkou vyloučených pohledávek) považují také úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z přihlášených pohledávek a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li tato pokuta dluhem z podnikání, ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.

Novelizované znění přineslo řadu nejasností, které dodnes nejsou judikaturně sjednoceny, týkajících např. určení výše jistiny k okamžiku jejího vzniku u některých druhů závazků (revolvingové úvěry, kreditní karty), možnosti uspokojování podřízené zajištěné pohledávky a popírání složených příslušenství.¹²² Kombinace nejasností právní úpravy s relativní komplexností výpočtu (zpravidla částečné) podřízenosti příslušenství je tak nadále častým

¹¹⁵ § 250 InsZ; dané ustanovení vymezuje právní fikci splatnosti pohledávky pro konkurs, avšak nemění skutečnou splatnost závazku, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 324/2011 ze dne 25. 4. 2012.

¹¹⁶ § 312 odst. 1 InsZ

¹¹⁷ § 408 odst. 1 InsZ

¹¹⁸ Srov. usnesení Vrhenního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 180/2014-B-13 ze dne 22. 9. 2014.

¹¹⁹ § 356 odst. 1 InsZ

¹²⁰ § 172 odst. 1 InsZ

¹²¹ Čl. I. bod 38 zákona č. 31/2019 Sb. Touto novelou byl zaveden nový taxativní výčet pohledávek, které s v případě, že způsobem řešení úpadku je oddlužení, považují za podřízené.

¹²² Pro detailnější diskusi srov. JIRMÁSEK Tomáš. *Podřízené pohledávky, aneb předbíhání ve frontě I. Insolvenční zóna.cz [online].* [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/podrizene-pohledavky-aneb-predbihani-ve-fronte-i/> a navazující články ii a iii.

kamenem úrazu pro věřitele. Jako nejbezpečnější varianta se tak pro věřitele jeví, aby, pokud možno, v kontaktu s insolvenčním správcem sporné otázky řešili neformálně před přezkumem pohledávky, a případně svou přihlášku opravili tak, aby předešli jejímu popření.

3. Přihláška pohledávky jako procesní úkon, její obsah a náležitosti

Zatímco předchozí kapitola se zabývala pohledávkami a jejich druhy zejména z hmotněprávního hlediska, tato kapitola bude věnována procesnímu úkonu uplatnění pohledávek, které se v insolvenčním řízení přihlašují, tedy samotné přihlášce pohledávky. Přihláška u těchto pohledávek v insolvenčním řízení nahrazuje žalobu jako procesní úkon uplatnění pohledávky¹²³ a je jediným způsobem¹²⁴, jak dojít k uspokojení těchto pohledávek v insolvenčním řízení¹²⁵. Ačkoli přihláška, na rozdíl od žaloby, není úkonem, kterým by se zahajovalo řízení *stricto sensu*, natolik se jí blíží, že judikaturou bylo pro vybrané účely dovozeno, že „*ohledně přihlašovatele (věřitele) „zahajuje řízení“ o uspokojení tímto podáním přihlášené pohledávky v insolvenčním řízení*“¹²⁶.

Je namístě zmínit, že ačkoli primárním účelem přihlášky je naplnění zájmu věřitele na uspokojení pohledávky, tak okruh práv, do kterých věřitel přihláškou vstupuje, je širší; zahrnuje například i hlasovací právo¹²⁷, právo být členem věřitelských orgánů¹²⁸ a právo popřít pohledávku jiného věřitele¹²⁹.

3.1. Obecné náležitosti přihlášky pohledávky

K obecným náležitostem přihlášky jako podání se insolvenční zákon přímo nevyjadřuje, užije se proto přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu¹³⁰, zejména pak ust. § 42 odst. 4 o.s.ř. a § 79 odst. 1 o.s.ř. Z přihlášky musí být patrné, kterému soudu je určena, kdo ji činí, které věci se týká a co sleduje; musí být také podepsána¹³¹ a datována. Vedle tohoto musí náležitě identifikovat věřitele a dlužníka¹³², případně jejich zástupce, vylíčit rozhodující skutečnosti, označit důkazy, jichž se navrhovatel dovolává, a musí z ní být patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Ve věcech, v nichž je účastníkem řízení svěřenský správce, musí přihláška dále obsahovat i označení, že se jedná o svěřenského správce, a označení svěřenského fondu.

¹²³ § 109 odst. 1 písm. a) InsZ

¹²⁴ Toto není dotčeno tím, že podání, která nejsou jako přihláška označena, případně původně ani zamýšlena (např. § 203a odst. 1 věta třetí InsZ), mohou být dle svého obsahu za přihlášku považována.

¹²⁵ Přihlásit je nutno např. i pohledávky již přihlášené v předchozím řízení ve věci téhož dlužníka, které skončilo, aniž by bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 118/2013 ze dne 26. 2. 2014.

¹²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 1886/2017-P13-8 ze dne 27. 11. 2017.

¹²⁷ § 50 odst. 1 InsZ

¹²⁸ § 59 odst. 1 InsZ, obdobně také § 68 odst. 2 InsZ.

¹²⁹ § 200 InsZ

¹³⁰ § 7 InsZ

¹³¹ Podpis osoby podávající přihlášku má nad rámec náležitostí podání význam i pro účely potenciální odpovědnosti za nadhodnocení přihlášky, srov. § 181 InsZ a bod 5.1.4. této práce.

¹³² Alespoň v rozsahu stanoveném § 79 odst. 1 o.s.ř.

Ačkoli formulář přihlášky pohledávky obsahuje kolonky i pro další informace, např. ve vztahu k identifikaci subjektů možnost uvedení státní příslušnosti či data narození, tyto informace již nejsou náležitostmi podání a v této rovině tady jejich absence není vadou přihlášky pohledávky. Pokud by ale přihláška neobsahovala předepsané obecné (či zvláštní) náležitosti, pak se bude jednat o vady, které je nutno odstranit¹³³.

3.2. Zvláštní náležitosti přihlášky pohledávky

Insolvenční zákon stanoví, že vedle obecných náležitostí musí přihláška obsahovat také důvod vzniku a výši¹³⁴ pohledávky, přičemž důvodem vzniku se rozumí skutečnosti, na kterých se pohledávka zakládá¹³⁵ a z nichž lze dovozovat její existenci¹³⁶. Důvod a výše pohledávky jsou pak významné zejména jako vymezující charakteristika jednotlivých přihlášených pohledávek pro účely přezkumu¹³⁷.

Pro účely vymezení důvodu vzniku pohledávky nepostačí pouze právně kvalifikovat titul pohledávky nebo odkázat na zavazovací důvod ve smyslu hmotného práva¹³⁸. Vrchní soud v Praze k důvodu vzniku pohledávky uvádí, že „*Přihláška obsahuje důvod vzniku přihlašované pohledávky za předpokladu, že v ní jsou jednak uvedeny či popsány všechny rozhodující (právně významné) skutečnosti (skutek), a to v takovém rozsahu, který umožňuje jeho jednoznačnou individualizaci (vylučuje možnost záměny s jiným skutkem), a jednak umožňuje posoudit pravost (existenci) pohledávky.*“¹³⁹

V praxi často vyskytující vadou přihlášky bývá, že věřitel za důvod vzniku pohledávky označuje listiny, které jejím titulem dle hmotného práva nejsou, např. na faktury a vykonatelná soudní rozhodnutí¹⁴⁰. Tyto mohou sloužit jako důkazní materiál¹⁴¹, nicméně nejsou důvodem vzniku pohledávky a pro účely popisu pohledávky je za něj nelze zaměňovat.

Věřitel rovněž může realizovat svou povinnost specifikovat pohledávku prostřednictvím odkazu na listinu přiloženou k přihlášce, pokud z ní skutkový základ pohledávky nepochybně

¹³³ Srov. § 188 odst. 2 věta první InsZ; srov bod 4.3.1. této práce.

¹³⁴ K určení výše pohledávky srov. kapitola 2.4. této práce.

¹³⁵ § 174 odst. 2 InsZ

¹³⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 34/2012 ze dne 31. 3. 2015.

¹³⁷ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 3 VSPH 1850/2013-P10-12 ze dne 28. 3. 2014.

¹³⁸ Srov. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 104, ISBN 978-80-7400-549-7.

¹³⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 701/2209-P10-9 ze dne 2. 12. 2009.

¹⁴⁰ Soudní rozhodnutí nenahrazuje původní okolnosti vzniku pohledávky, nicméně může být titulem ve vztahu k nároku na náhradu soudního řízení.

¹⁴¹ V případech vykonatelné pohledávky ji lze dokonce doložit jen samotným pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 99/2015 ze dne 21. 12. 2017.

a dostatečně vyplývá¹⁴². Tímto nesmí být opomenuta individualizace pohledávky – pokud by z jedné listiny bylo možno dovodit závěry o existenci více pohledávek věřitele, pak odkaz na tuto listinu nebude dostatečným popisem důvodu vzniku pohledávky. Zároveň je třeba přihlášku posuzovat dle jejího skutečného obsahu – uvede-li tak např. věřitel výši pohledávky v samotném textu pohledávky a nikoli v určeném políčku formuláře, nejedná se o vadu přihlášky.

Uplatňuje-li věřitel u své pohledávky také právo na uspokojení ze zajištění, musí rovněž uvést druh zajištění a dobu jeho vzniku¹⁴³, a přihlašuje-li vykonatelnou pohledávku, je zapotřebí uvést dále skutečnosti, o něž tuto vykonatelnost opírá¹⁴⁴.

Ve vztahu k formě pak insolvenční zákon stanoví, že je nutné přihlášku pohledávky podat na předepsaném formuláři¹⁴⁵. Porušení popsané povinnosti je vadou podání a insolvenční soud má povinnost věřitele vyzvat k jejímu odstranění¹⁴⁶. Další zvláštní náležitosti pak stanoví vyhláška č. 191/2017 Sb., jež upravuje náležitosti formuláře přihlášky pohledávky¹⁴⁷.

Vada spočívající v nedostatku specifikace důvodu vzniku a výše pohledávky způsobují nepřezkoumatelnost pohledávky ve smyslu § 188 odst. 2 InsZ. Vady v právní kvalifikaci pohledávky nezpůsobují nepřezkoumatelnost přihlášky, ani nejsou důvodem k popření pohledávky, pokud je prokázán skutkový základ pohledávky.

3.3. Přílohy přihlášky

Věřitel má důkazní povinnost k tvrzením obsaženým v přihlášce, kterou plní doložením listin, kterých se v ní dovolává¹⁴⁸. Věřitel tak činí zejména ve snaze předejít potenciálnímu incidenčnímu sporu (byť v jeho rámci lze stále dokládat listiny až do skončení přípravného nebo prvního jednání¹⁴⁹). Vedle zmíněných listin je věřitel povinen doložit za podmínek stanovených

¹⁴² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 27/2017 ze dne 19. 12. 2018.

¹⁴³ § 174 odst. 3 InsZ

¹⁴⁴ § 174 odst. 4 InsZ

¹⁴⁵ § 176 InsZ; tento formulář je dle ust. § 23 vyhlášky č. 191/2017 Sb. zveřejňován a pravidelně aktualizován Ministerstvem spravedlnosti prostřednictvím serveru www.justice.cz; výjimkou z tohoto pravidla jsou pohledávky zahraničních věřitelů s místem pobytu, trvalým bydlištěm, nebo sídlem v členském státu EU, které jsou uplatňovány na standardním formuláři vydávaném Evropskou komisí, srov. čl. 54 a čl. 88 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. 5. 2015, o insolvenčním řízení.

¹⁴⁶ § 80a odst. 3 o.s.ř.

¹⁴⁷ § 8 odst. 1 vyhlášky č. 191/2017 Sb.

¹⁴⁸ § 177 odst. 1 věta první InsZ

¹⁴⁹ § 118b odst. 1 o.s.ř.

insolvenčním zákonem listiny prokazující, kdo je jeho skutečným majitelem¹⁵⁰ a dovolává-li se práva na uspokojení ze zajištění, pak i listiny prokazující toto právo¹⁵¹.

Okruh dokládanych listin je rozvinut vyhláškou č. 191/2017 Sb., která stanoví, že věřitel musí k přihlášce přiložit:

- a) listiny týkající se existence věřitele – právnické osoby (těmito jsou výpis z obchodního nebo jiného veřejného rejstříku, případně jeho zahraničního ekvivalentu);
- b) kopie smluv, rozhodnutí a dalších listin dokládajících údaje uvedené v přihlášce;
- c) plnou moc, je-li věřitel zastoupen a plná moc není založena ve spise;
- d) čestné prohlášení o skutečném majiteli, je-li dle InsZ vyžadováno.

Pro účely doložení listin, včetně plné moci zástupce věřitele¹⁵², zpravidla postačí prosté kopie listin. Výjimkou z tohoto pravidla jsou listiny prokazující vykonatelnost pohledávky, které je nutno doložit veřejnou listinou¹⁵³. Jedná-li se o nevykonatelný směnečný závazek, pak věřitel nemá povinnost doložit originál směnky k přihlášce pohledávky, avšak insolvenční správce by měl při nepředložení originálu směnky pohledávku popřít¹⁵⁴.

Závěrem je třeba dodat, že byla-li pohledávka na věřitele postoupena, nebo z jiného důvodu přihlašující věřitel není věřitelem původním, pak musí věřitel prokázat smlouvou či jinou listinou (případně sekvencí listin) sled právních skutečností vedoucí k závěru, že v době přihlášení pohledávky je skutečným věřitelem přihlašované pohledávky.

3.4. Přihlášení více pohledávek jednou přihláškou

Věřitel může zcela disponovat tím, jaké své pohledávky přihlásí a v jakém rozsahu. Může přihlásit jedinou pohledávku¹⁵⁵ jedinou přihláškou, může své dílčí pohledávky přihlásit individuálními přihláškami a může přihlásit víc pohledávek v rámci jedné přihlášky. Věřiteli v principu rovněž nic nebrání v tom, aby svou pohledávku fragmentoval a přihlásil odděleně její dílčí části. Je ovšem třeba zmínit, že v rámci hospodárnosti řízení jak na straně věřitele, tak na straně insolvenčního soudu a insolvenčního správce, je vhodné přihlásit veškeré věřitelovy pohledávky jedinou přihláškou – věřiteli z fragmentace pohledávek do více přihlášek neplyne

¹⁵⁰ § 177 odst. 2-5, 7 InsZ

¹⁵¹ § 166 věta první InsZ

¹⁵² Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 199/2018-P4-9 ze dne 16. 2. 2018.

¹⁵³ Srov. kapitola 2.3. této práce.

¹⁵⁴ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 101 VSPH 126/2016 ze dne 6. 1. 2017.

¹⁵⁵ K pojmu „pohledávka“ srov. úvod části 2. této práce.

žádná procesní výhoda a zpravidla se tak přihlašování pohledávek více přihláškami pojí jen se zvýšenými náklady.

Samotný formulář přihlášky ji umožňuje dělit na jednotlivé dílčí pohledávky, případně hromadně jako jednu dílčí pohledávku spojit více pohledávek věřitele¹⁵⁶. Jediná přihláška se tak může skládat z vícero dílčích nároků, jejichž výše je nakonec sečtena jako „celková výše přihlášených pohledávek“. Tímto však nedochází k odstranění distinkce mezi jednotlivými pohledávkami; dílčí pohledávky nadále zůstávají samostatnými¹⁵⁷ pohledávkami¹⁵⁸, které je nutno individuálně přezkoumat, případně popřít nebo uspokojovat.

3.5. Podání přihlášek a jejich administrace

Pro řádný průběh insolvenčního řízení je nezbytné náležitě vymezit, v jakém časovém rámci lze uplatňovat pohledávky věřitelů. Obecně tento rámec začíná zahájením insolvenčního řízení¹⁵⁹, výjimkou je pak situace, kdy je insolvenčním návrhatelem věřitel dlužníka mající pohledávku, která se přihlašuje přihláškou; v takovém případě připojí návrhové přihlášce k insolvenčnímu návrhu¹⁶⁰ a přihláška je tak podána ještě před zahájením insolvenčního řízení.

Pro zajištění možnosti uplatnění práv přihlašovaných věřitelů platí, že tito musí být insolvenčním soudem vyrozuměni o možnosti přihlášení svých pohledávek včetně upozornění na lhůtu, po níž již pohledávky přihlásit nelze. Doručovací metodou písemností insolvenčního soudu je zveřejnění v insolvenčním rejstříku, nestanoví-li zákon jinak¹⁶¹ a v důsledku je tedy odpovědností věřitelů, aby pravidelně sledovali ve vztahu k svým dlužníkům insolvenční rejstřík v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*.

Procesním účinkem každého podání učiněného vůči soudu je, že soud má povinnost se jím zabývat, přičemž toto se vztahuje i na podané přihlášky¹⁶². Specifickým účinkem přihlášky

¹⁵⁶ Pokyny k přihlášce pohledávky uvádí, že hromadně se přihlašuje „...několik pohledávek stejného typu, které nejsou nijak zajištěny“. Tento pokyn ale neplyne z žádného právního předpisu, lze jej tedy považovat pouze za doporučení.

¹⁵⁷ Avšak pojem „samostatné“ je nutno pro vybrané účely vykládat s přihlédnutím k tomu, zdali nemají společný hmotněprávní základ, srov. úvod části 2. této práce.

¹⁵⁸ K nesplynutí více dílčích pohledávek přihlášených jedinou přihláškou srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 892/2010-P14-7 ze dne 15. 10. 2010.

¹⁵⁹ § 110 odst. 1 InsZ, srov. také § 97 odst. 1 InsZ

¹⁶⁰ § 105 odst. 1 věta první InsZ

¹⁶¹ § 71 odst. 1 InsZ; srov. také usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSCR 4/2008 ze dne 4.9.2008, které se věnuje mj. otázce přiměřenosti tohoto způsobu vyrozumívání věřitelů a nepřipustnosti alternativních způsobů přihlašování pohledávek např. v situaci, kde věřitel zahájil žalobou nalézací řízení ve věci pohledávky za dlužníkem před zahájením insolvenčního řízení. I již žalovaná pohledávka musí být uplatněna u insolvenčního soudu přihláškou.

¹⁶² Ke konkrétním postupům srov. kapitole 3.5.2 této práce.

dále je, že ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu, má obdobné účinky jako žaloba či jiné uplatnění práva, a to ve vztahu k promlčení i zániku práva¹⁶³.

3.5.1. Lhůta, místo a způsob podání přihlášky

Insolvenční soud vyzve věřitele k uplatnění jejich pohledávek již ve fázi řízení před zjištěním úpadku. Výzva může být součástí rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, nebo se může jednat o samostatné rozhodnutí soudu¹⁶⁴. Lhůta k uplatnění pohledávek přitom nemůže skončit dříve, než dojde k vydání rozhodnutí o úpadku¹⁶⁵. Nejedná se přitom o lhůtu propadnou, tzn. jejím uplynutím nezaniká právo věřitele přihlásit svou pohledávku¹⁶⁶. Věřitelé dokonce mohou své přihlášky podávat i v době předcházející této výzvě, již od zahájení insolvenčního řízení¹⁶⁷.

Klíčovým momentem pro určení lhůty k podání přihlášek je vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka. V něm soud vyzve věřitele, kteří tak ještě neučinili, aby uplatnili své pohledávky přihláškami ve dvouměsíční lhůtě, a zároveň je poučí o následcích zmeškání této lhůty¹⁶⁸. Účinky rozhodnutí o úpadku dlužníka nastávají k momentu jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku¹⁶⁹. Stanovená lhůta je pak propadná a její zmeškání nelze prominout¹⁷⁰. Následkem jejího zmeškání je, že k později podané přihlášce se nepřihlíží¹⁷¹, a že pro ně přestává platit stavění lhůt ve smyslu § 109 odst. 3 InsZ¹⁷². Insolvenční zákon stanoví dále výjimky, u kterých

¹⁶³ § 173 odst. 4 věta první InsZ

¹⁶⁴ § 110 odst. 2 InsZ

¹⁶⁵ § 110 odst. 3 InsZ

¹⁶⁶ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: 2018, s. 403, ISBN 978-80-7400-691-3.

¹⁶⁷ § 110 odst. 1 InsZ

¹⁶⁸ § 136 odst. 2 písm. d) InsZ; absenci poučení o následcích zmeškání lhůty musí soud následně zhojit vydáním dodatečného rozhodnutí dle § 166 o.s.ř.

¹⁶⁹ § 89 odst. 1 InsZ

¹⁷⁰ § 83 InsZ

¹⁷¹ § 173 odst. 1 věta druhá InsZ; za současné aplikace § 57 odst. 3 o.s.ř. platí, že lhůta je zachována, je-li přihláška posledního dne lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost ji doručit insolvenčnímu soudu. Takovým orgánem se rozumí držitel poštovní licence, věznice pro osoby ve výkonu trestu nebo ve vazbě, zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy pro osoby v nich umístěné apod., nikoli jakýkoli subjekt, kterému byla přihláška předána k doručení, srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 211/2009-P8-10 ze dne 11. 5. 2009.

Takovýto orgánem však není jiný soud jednající v intencích ust. § 173 odst. 4 InsZ, kterému byla přihláška adresována či doručena, ač není insolvenčním soudem, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSCR 3/2012 ze dne 29. 2. 2012, cit.:“ *Lze tedy shrnout, že přihlásí-li věřitel pohledávku vůči dlužníku u jiného než insolvenčního soudu, je pohledávka přihlášena včas do insolvenčního řízení pouze tehdy, jestliže jiný než insolvenční soud odevzdá přihlášku nejpozději posledního dne lhůty určené k přihlášení pohledávek v rozhodnutí o úpadku orgánu, který má povinnost ji doručit insolvenčnímu soudu.*“

¹⁷² § 173a InsZ

platí speciální lhůta k přihlašování, a to pro vybrané pohledávky vznikající až po prohlášení konkursu či povolení oddlužení¹⁷³ nebo vznikající v souvislosti s trestnou činností¹⁷⁴.

Výjimkou z obecného procesního postupu jsou také známí¹⁷⁵ zahraniční¹⁷⁶ věřitelé dlužníka mající místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států EU¹⁷⁷. Vyjmenovaným věřitelům insolvenční soud individuálně zašle mj. standardní vyrozumění a formulář pro přihlašování pohledávek dle příslušného předpisu EU¹⁷⁸. Lhůta k přihlášení pohledávek uvedeným věřitelům začne běžet až doručením výzvy insolvenčního soudu¹⁷⁹, a to bez ohledu na to, zdali již uplynula obecně platná propadná lhůta dle § 136 odst. 2 písm. d) InsZ¹⁸⁰.

Dále může insolvenční soud zahraničním věřitelům (v tomto případě již z jakéhokoli cizího státu) uložit na návrh insolvenčního správce nebo jiného účastníka řízení složit jistotu na náklady insolvenčního řízení nebo na náhradu škody, která může účastí věřitele na řízení vzniknout dalším účastníkům řízení¹⁸¹. Nesplní-li věřitel tuto povinnost, k jeho přihlášce se nepřihlíží¹⁸². Zákon nicméně stanoví, v jakých případech věřitelé nemají povinnost jistotu složit¹⁸³ a kterým věřitelům tuto povinnost nelze uložit¹⁸⁴. Nejvýznamnější výjimkou je, že složení jistoty nelze uložit věřiteli, který je občanem členského státu EU nebo jiného státu EHP, případně společností mající v takovém státě sídlo.

Věřitelé přihlašují své pohledávky výhradně u insolvenčního soudu¹⁸⁵; doručením přihlášky pohledávky insolvenčnímu správci ji z tohoto důvodu nelze mít za přihlášenou, nebyla-li uplatněna zároveň u insolvenčního soudu¹⁸⁶.

Věřitel může podat přihlášku sám nebo prostřednictvím zástupce, a to buď v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem¹⁸⁷. Elektronickým

¹⁷³ § 253 odst. 4, § 254 odst. 2 a § 258 InsZ

¹⁷⁴ § 173 odst. 1 *in fine* InsZ

¹⁷⁵ K pojmu „známí věřitele“ srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 13/2010 ze dne 31. 5. 2012.

¹⁷⁶ Pojem „zahraniční“ není součástí dikce § 430 odst. 1 InsZ. Ačkoli z tohoto ustanovení nevyplývá, že se nevztahuje i na tuzemské věřitele, extenzivním výkladem bylo judikaturní dovozeno, že ustanovení se aplikuje pouze na věřitele zahraniční, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 21/2009 ze dne 27. 7. 2011.

¹⁷⁷ § 430 odst. 1 InsZ; dřívější výjimka z tohoto režimu platící pro Dánsko byla zrušena zákonem č. 64/2017 Sb.

¹⁷⁸ § 430 odst. 2 InsZ; tímto předpisem je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. 5. 2015, o insolvenčním řízení, které v čl. 54 odst. 3 stanovuje způsob zveřejňování standardního formuláře.

¹⁷⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 4/2008 ze dne 4. 9. 2008.

¹⁸⁰ Tímto nicméně nelze dodatečně obcházet již zmeškanou propadnou lhůtu tuzemského věřitele následným postoupením zahraničnímu věřiteli, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 126/2014 ze dne 22. 12. 2014.

¹⁸¹ § 182a odst. 1 InsZ

¹⁸² § 182a odst. 3 věta první InsZ

¹⁸³ § 182a odst. 3 věta druhá InsZ

¹⁸⁴ § 182a odst. 4 InsZ

¹⁸⁵ § 173 odst. 1 věta první InsZ

¹⁸⁶ Srov. usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 2 VSOL 110/2008-P21-7 ze dne 30. 9. 2008.

podáním se rozumí buď podání prostřednictvím datové schránky¹⁸⁸ nebo emailem opatřeným uznávaným elektronickým podpisem¹⁸⁹. Osoby, kterým se zřizuje datová schránka bez žádosti¹⁹⁰, mají doručovací metody zúženy pouze na doručování prostřednictvím datové schránky a emailu opatřeného uznávaným elektronickým podpisem¹⁹¹. Totéž obdobně platí pro jejich zástupce nebo podatele návrhu na oddlužení ve smyslu § 390 odst. 1 písm. a) InsZ¹⁹².

Příhláška, včetně jejích příloh, je podávána dvojmo¹⁹³. Nesplnění uvedené povinností není důvodem k odmítnutí přihlášky; soud v takovém případě věřitele vyzve k nápravě, a pokud tak věřitel neučiní, soud na jeho náklady vyhotoví stejnopisy listiny¹⁹⁴.

3.5.2. Administrace přihlášek po jejich doručení insolvenčnímu soudu

Insolvenční soud každou z přihlášek samostatně eviduje v oddílu P insolvenčního spisu¹⁹⁵, kde jí také přiřadí pořadové číslo dle data jejího vložení do elektronické podoby spisu¹⁹⁶. Insolvenční soud rovněž přihlášku zveřejní v insolvenčním rejstříku¹⁹⁷ v oddílu P s tím, že přihlášky musí být náležitě anonymizovány¹⁹⁸. Přílohy přihlášek se v insolvenčním rejstříku nezveřejňují¹⁹⁹. Insolvenční rejstřík je veřejně přístupným rejstříkem, do nějž má právo kdokoli nahlížet a činit si z něj kopie a výpisy²⁰⁰. Insolvenční soud má povinnost spis vést až do doby, než mu vznikne zákonná povinnost spis skartovat²⁰¹.

Insolvenční soud je povinen stejnopis přihlášky a jejích příloh doručit insolvenčnímu správci²⁰². Insolvenční správce pro každou z přihlášek založí spis, jehož součástí jsou veškeré písemnosti a doklady vztahující se k přihlášce²⁰³, a po sestavení seznamů přihlášených pohledávek umožní účastníkům řízení nahlížet do seznamu přihlášených pohledávek i do listin,

¹⁸⁷ § 42 odst. 1 o.s.ř.

¹⁸⁸ § 18 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

¹⁸⁹ § 6 odst. 2 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce

¹⁹⁰ Jedná se o advokáty, statutární auditory, daňové poradce a insolvenční správce (§ 4 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb.), právnické osoby zřízené zákonem, právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku a organizační složky podniku zahraničních právnických osob zapsaných v obchodním rejstříku (§ 5 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb.) orgány veřejné moci (§ 6 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb.).

¹⁹¹ § 80a odst. 1 InsZ

¹⁹² § 80a odst. 4 InsZ

¹⁹³ § 174 odst. 1 InsZ

¹⁹⁴ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 2163/2015-P23-11 ze dne 21. 6. 2017.

¹⁹⁵ § 215c odst. 7 v.k.ř.

¹⁹⁶ § 215e odst. 5 v.k.ř.

¹⁹⁷ § 421 odst. 1 písm. b) InsZ

¹⁹⁸ K údajům, které se anonymizují, srov. § 215ga odst. 2 v.k.ř.

¹⁹⁹ § 9 vyhl. č. 311/2007 Sb.

²⁰⁰ § 419 odst. 2 InsZ

²⁰¹ Insolvenční soud nicméně může spis předat jinému soudu či orgánům na jeho žádost dle § 215l v.k.ř. Ke skartační lhůtě srov. § 162c odst. 3 v.k.ř.

²⁰² § 174 odst. 1 věta druhá InsZ

²⁰³ § 10 odst. 1 vyhl. č. 311/2007 Sb.

dle nichž byl sestaven²⁰⁴. Insolvenční správce je povinen vést spisy přihlášek alespoň do doby, než uplyne 5 měsíců od právní moci usnesení o skončení insolvenčního řízení²⁰⁵.

²⁰⁴ § 12 odst. 1 vyhl. č. 311/2007 Sb.

²⁰⁵ § 10 odst. 2 vyhl. č. 311/2007 Sb.

4. Dispozice věřitele s přihláškou

Věřitel může se svou přihláškou v průběhu řízení různými způsoby disponovat. Okruh těchto dispozic je omezen jak v závislosti na jednotlivých fázích řízení, tak na tom, o jaký dispoziční úkon se jedná. Analogicky k procesu podání přihlášky platí, že i ostatní dispoziční úkony věřitele musí být učiněny vůči insolvenčnímu soudu²⁰⁶.

4.1. Zpětvzetí přihlášky

Věřitel má možnost vzít svou přihlášku zpět, a to kdykoli od jejího podání až do skončení insolvenčního řízení i bez uvedení důvodu podáním insolvenčnímu soudu, který vezme zpětvzetí na vědomí rozhodnutím²⁰⁷. Může se jednat o zpětvzetí částečné i úplné, případně pouze o zpětvzetí práva na přednostní uspokojení pohledávky ze zpeněžení předmětu zajištění²⁰⁸. Samotné zpětvzetí pohledávky již nelze vzít zpět²⁰⁹ a věřitel může pohledávku, která již byla vzata zpět, pouze znovu přihlásit, neuplynula-li mu k přihlášení lhůta.

Věřitel by rovněž měl vzít svou přihlášku zpět, pokud byla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla z jiného důvodu. Tato povinnost je zákonem nicméně pouze implikována a její porušení není nijak sankcionováno²¹⁰. Pokud tak věřitel neučiní, rozhodne o ukončení jeho účasti v rozsahu dané pohledávky insolvenční soud²¹¹. V rámci předejití sporu může soud také věřitele ke zpětvzetí pohledávky před vydáním rozhodnutí vyzvat²¹².

Jestliže bere věřitel svou přihlášku zpět z důvodu, že jeho pohledávka byla uspokojena spoludlužníkem nebo třetí osobou, která pohledávku zajišťovala svou majetkovou hodnotou, pak o tomto musí společně se zpětvzetím informovat insolvenční soud²¹³, který plnicí osobě umožní vstup do řízení na místo původního věřitele²¹⁴.

²⁰⁶ Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 271/2009-P4-8 ze dne 12. 8. 2009 „Vzhledem k tomu, že podání, jímž se přihláška opravuje či doplňuje, má stejnou povahu jako přihláška sama, je odvolací soud přesvědčen o tom, že i opravu či doplnění přihlášky je třeba podat u insolvenčního soudu.“

²⁰⁷ § 184 odst. 1 InsZ

²⁰⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: NS 29 ICdo 50/2016 ze dne 28. 6. 2018 a usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 34/2016 ze dne 27. 3. 2018. Právo na uspokojení ze zpeněžení předmětu zajištění lze ale vzít zpět pouze jako celek, nikoli částečně, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 150/2016 ze dne 29. 8. 2018.

²⁰⁹ Srov. usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 3 VSOL 255/2009-P113-13 ze dne 19. 8. 2009.

²¹⁰

²¹¹ § 186 odst. 1 InsZ; proti tomuto rozhodnutí soudu se může věřitel bránit žalobou dle § 186 odst. 2 InsZ, srov. bod 6.2.2. této práce

²¹² Srov. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 153-154, ISBN 978-80-7400-549-7.

²¹³ § 184 odst. 2 InsZ

²¹⁴ § 184 odst. 3 InsZ, provádějící ust. § 183 odst. 3 InsZ; právo na vstup do řízení ovšem vzniká pouze v rozsahu vznikajícího regresivního nároku za dlužníkem, srov. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 1 VSPH 2026/2016 ze dne 26. 4. 2017, „Dlužník, jenž splnil dluh věřiteli v rozsahu, který nezakládá právo regresu vůči jeho

Ačkoli věřitel může zpětvzetí provést kdykoli v průběhu řízení, nepojí se s tímto vždy stejné účinky. Klíčovým datem pro určení účinků zpětvzetí je zejména přezkumné jednání, a to jak z hlediska zařazení věřitele do distribučního schématu²¹⁵, tak z hlediska sankcí za nadhodnocení výše či pořadí pohledávky²¹⁶.

4.2. Změna v osobě věřitele

V průběhu insolvenčního řízení mohou nastat skutečnosti, kvůli nimž dojde z hlediska hmotného práva ke změně v osobě věřitele. K těmto změnám může dojít ve dvou modalitách – univerzální a singulární sukcesi²¹⁷. Insolvenční zákon univerzální sukcesi speciálně neřeší a použije se tedy přiměřeně ust. § 107a o.s.ř. V otázkách singulární sukcese obsahuje insolvenční zákon samostatnou úpravu v § 18 InsZ; ustanovení o.s.ř. se tak použijí pouze subsidiárně. Užití ustanovení o vstupu do řízení a záměně účastníků je výslovně vyloučeno²¹⁸.

Nastane-li v průběhu řízení skutečnost, na jejímž základě pohledávka přešla či byla převedena, aniž by původní věřitel ztratil způsobilost být účastníkem řízení, může tento věřitel navrhnout insolvenčnímu soudu změnu věřitele ve vztahu k předmětné pohledávce. Tento návrh musí být podán na předepsaném formuláři²¹⁹, jinak se k němu nepřihlíží²²⁰. Alternativně také mohou věřitel s nabyvatelem shodně do protokolu insolvenčního soudu prohlásit, že k převodu či přechodu došlo²²¹. K návrhu na změnu věřitele musí být připojeny listiny prokazující převod či přechod pohledávky, nevyplyvá-li tento přímo z právního předpisu²²². Insolvenční soud následně rozhodne o záměně věřitele²²³; proti předmětnému rozhodnutí se nelze odvolat²²⁴. Pokud

spoludlužníku, nemůže vstoupit do insolvenčního řízení vedeného na majetek spoludlužníka místo věřitele postupem podle § 184 odst. 3 insolvenčního zákona.“

²¹⁵ Byla-li pohledávka již zjištěna jako pohledávka s právem na přednostní uspokojení ze zajištění při oddlužení, pak následným zpětvzetím pořadí pohledávky věřitelem již nevzniká právo věřitele na uspokojení pohledávky s ostatními nezajištěnými věřiteli, a v oddlužení již nebude v rozsahu zpětvzetí uspokojen vůbec, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 150/2016 ze dne 29. 8. 2018.

²¹⁶ Srov. bod 5.1.4. této práce.

²¹⁷ Univerzální sukcesi se rozumí „přenesení veškerých práv a povinností určitého subjektu na subjekt jiný“ (cit. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j.: 4 As 72/2012-52 ze dne 24. 1. 2013), singulární sukcesi pak rozumíme přenesení jen vybraných práv a povinností, v insolvenčním řízení pak typicky smlouvou o postoupení pohledávky.

²¹⁸ § 17 InsZ, srov. také § 92 odst. 1, 2 o.s.ř.; pouze však pro účely vlastního insolvenčního řízení; v incidenčních sporech je užití těchto ustanovení obecně možné, srov. ŘEHÁČEK Oldřich, *Komentář k § 17 Insolvenčního zákona*. In: Konkursní noviny, 2019, č.5, s. 26.

²¹⁹ § 18 odst. 1 věta druhá InsZ; náležitosti formuláře jsou stanoveny v § 2 odst. 1 vyhlášky č. 191/2017 Sb.

²²⁰ § 18 odst. 2 věta druhá InsZ

²²¹ § 18 odst. 3 InsZ

²²² § 18 odst. 1 věta třetí InsZ

²²³ § 18 odst. 1 věta první InsZ; s nerozhodnutím ve lhůtě 3 pracovních dnů se pojí fikce pozitivního rozhodnutí, viz § 18 odst. 2 věta třetí InsZ

²²⁴ § 18 odst. 4 InsZ, srov. také usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 467/2009-A-74 ze dne 24. 9. 2009.

původní věřitel odmítne podat zmíněný návrh, nelze jej k tomuto procesně donutit ani nahradit jeho projev vůle²²⁵.

Výše uvedený proces se také přiměřeně uplatní v případech pohledávek osob, které uspokojily přihlášenou pohledávku věřitele ve smyslu § 183 InsZ²²⁶.

Postavení věřitele vstupujícího do řízení se odvíjí od postavení původního věřitele – platí pro něj stav insolvenčního řízení v době, kdy se stal účastníkem řízení, a vstupuje i na místo původního věřitele do incidenčních sporů, týkajících se nabyté pohledávky²²⁷, nicméně jen v těch případech, kdy věřitel vystupuje účastník *stricto sensu*, případně jako hlavní intervent²²⁸, nikoli jako vedlejší účastník²²⁹.

4.3. Ostatní změny přihlášky

Dispoziční práva věřitele k přihlášce jsou širší, než jen její (částečné) zpětvzetí a záměna věřitele jako účastníka řízení²³⁰. Věřitel může zasahovat i do samotného obsahu přihlášky – do své argumentace týkající se existence pohledávky, do určení její výše, popisu jejího důvodu vzniku i dalších vlastností. Pro tyto širší dispoziční úkony je ovšem insolvenčním zákonem stanoven striktnější časový rámeček.

Věřitel může až do uplynutí lhůty k přihlášení pohledávky²³¹ měnit důvod vzniku a pořadí pohledávky²³². V této lhůtě může věřitel i rozšířit předmětnou přihlášku o další, dosud nepřihlášené pohledávky. Zákonodárce vyjmenované změny přihlášky považoval za analogické přihlašování nových pohledávek a z tohoto důvodu přistoupil k jejich sepětí se lhůtou stanovenou dle § 136 InsZ²³³. Pro tyto změny se použijí přiměřeně ustanovení o přihlašování pohledávky, ale je namístě podotknout, že na rozdíl od podání samotné přihlášky již nemusí být činěny na předepsaném formuláři²³⁴.

²²⁵ V takovém případě je namístě, aby nabyvatel pohledávky až po (částečném) uspokojení původního věřitele v insolvenčním řízení následně toto plnění vymáhal, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 5504/2015 ze dne 30. 11. 2017.

²²⁶ § 183 odst. 3 InsZ

²²⁷ § 19 odst. 1 InsZ

²²⁸ § 91a o.s.ř.

²²⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 65/2017 ze dne 21. 3. 2019.

²³⁰ Dispozičními právy věřitele se pro účely této kapitoly rozumí ta práva, která svou podstatou nejsou (částečným) zpětvzetím přihlášky ani změnou v osobě věřitele.

²³¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 150/2016 ze dne 29. 8. 2018.

²³² Zde lze okrajem zmínit, že do 30.3.2011 bylo možno údaje možno měnit až do přezkoumání předmětné pohledávky, srov. § 194 odst. 2 InsZ ve znění do 30.3.2011. S ohledem na nedůslednost novelizace InsZ však změna nebyla zohledněna v dikci § 198 odst. 2 InsZ.

²³³ Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 69/2011 Sb., část II.A., k bodům, 10. a 20.

²³⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 107/2015 ze dne 27. 9. 2017.

Benevolentnější lhůta je stanovena pro změnu výše přihlášených pohledávek²³⁵. Výši pohledávky lze měnit až do okamžiku, kdy dojde k jejímu přezkoumání²³⁶. Pro účely tohoto ustanovení se ale i jednotlivé druhy příslušenství považují za samostatné pohledávky; pokud by tedy věřitel chtěl uplatnit např. úrok z prodlení, když dříve byla přihlášena pouze samostatně jistina, pak je zmíněný úkon nutno považovat za uplatnění nové pohledávky, které je nezbytné učinit ve lhůtě k přihlašování pohledávek²³⁷. Bude-li v důsledku změny výše pohledávky třeba naříditi zvláštní přezkumné jednání, je věřitel povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim účastí na něm vznikly²³⁸.

4.3.1. Deficity přihlášky a jejich odstranění

Specifickými změnami obsahu přihlášky jsou úkony, jimiž věřitel odstraňuje její vady. Pokud je přihláška vadná či neúplná, je pro úspěšné uplatnění pohledávky zapotřebí tyto vady odstranit. Je-li ovšem vadná přihláška podána opožděně, není nutno vady odstraňovat a lze rovnou přistoupit k postupu odmítnutí přihlášky pro opožděnost²³⁹.

Z hlediska procesního práva je nezbytné rozlišovat mezi procesními podmínkami a vadami podání²⁴⁰. Soud by měl ve vztahu k podaným přihláškám zkoumat obojí. V rovině podmínek řízení soud například zkoumá, zda byla přihláška podána včas²⁴¹ a zda byla adresována příslušnému insolvenčnímu soudu²⁴². Nejsou-li podmínky řízení dány, insolvenční soud bude postupovat dle § 104 o.s.ř.²⁴³ a řízení zastaví, věc postoupí, nebo učiní vhodná opatření k odstranění tohoto nedostatku. Vady podání by měl insolvenční soud zkoumat jen

²³⁵ Je tomu tak zejména s ohledem na zvláštnosti výpočtů výše pohledávek správců veřejných prostředků, srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 69/2011 Sb., část II.A., k bodům, 10. a 20.

²³⁶ § 192 odst. 4 věta první InsZ

²³⁷ Srov. usnesení Vrhelního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 1257/2012-P1-11 ze dne 15. 1. 2013.

²³⁸ § 192 odst. 4 věta druhá a třetí InsZ

²³⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 40/2014 ze dne 27. 11. 2014.

²⁴⁰ Hranice mezi těmito instituty je nicméně z hlediska teorie i praxe někdy tenká, srov. např. nález Ústavního soudu sp. zn.: II. ÚS 475/13 ze dne 24. 6. 2014. Lze uzavřít, že procesními podmínkami rozumíme podmínky obecně dané jako předpoklad přípustnosti jakéhokoli soudního procesu, zatímco vadami podání jsou formální vady vztahující se ke konkrétnímu podání. V případě pochybnosti, zdali se jedná o nedostatek podmínky či o vadu podání způsobující zdanlivý nedostatek podmínky je namístě věřitele vyzvat nejprve k opravě vady podání, viz SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 226-227, ISBN 978-80-7400-673-9.

²⁴¹ Pokud byla přihláška podána opožděně, nepřihlíží se k ní a soud ji odmítne, srov. § 173 odst. 1 a § 185 InsZ.

²⁴² Srov. § 174 odst. 4 věta druhá InsZ.

²⁴³ Pokud ale soud nedostatky v podmínkách řízení přehledně a přihlášku postoupí insolvenčnímu správci, který nedostatky zjistí, je stále namístě postupovat postupem dle § 104 o.s.ř., nikoli prostřednictvím výzvy k odstranění vad, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSCR 26/2013 ze dne 28. 5. 2015.

po formální stránce²⁴⁴, zejména tedy, zda přihláška obsahuje náležitosti dle § 42 odst. 4 o.s.ř. a zda byla podána na stanoveném formuláři²⁴⁵.

Stejnopisy přihlášek insolvenční soud doručuje insolvenčnímu správci²⁴⁶. Insolvenční správce doručené přihlášky přezkoumá²⁴⁷ a zaujme k nim stanovisko²⁴⁸. Předtím (nebo v rámci téhož procesu) také posoudí (jedná se o zákonem neupravený postup), zdali je přihláška způsobilá k přezkoumání. Ač pro tento postup insolvenčního správce není zákonem stanovena lhůta, nepřímo zde jako časový limit působí přezkumné jednání. Posouzení přezkoumatelnosti přihlášek by měl insolvenční správce učinit v dostatečném předstihu před přezkumným jednáním tak, aby věřitelé měli možnost odstranit vady svých přihlášek ve stanovené lhůtě, a pokud tak neučiní, aby mohl insolvenční správce uvedené přihlášky včas předložit insolvenčnímu soudu k odmítnutí²⁴⁹.

Pro posouzení přezkoumatelnosti přihlášky je nutno rozlišovat vady formální a vady materiální²⁵⁰. Formální vady brání přezkoumání přihlášky ve smyslu § 188 odst. 2 InsZ. Zjistí-li insolvenční správce, že přihlášku nelze pro její vady či neúplnost přezkoumat, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil do 15 dnů, nestanoví-li lhůtu delší, a poučí jej, jak opravu provést a jaké následky se s neodstraněním vad pojí²⁵¹. Insolvenční správce nemusí v intencích § 188 odst. 2 InsZ vyzývat věřitele k odstranění materiálních vad přihlášky, např. uvedl-li věřitel mylně výši své pohledávky²⁵², její pořadí²⁵³, nebo předmět zajišťovacího práva²⁵⁴; v takovém případě nese následky těchto vad přihlášky věřitel v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*.

²⁴⁴ K rozlišení formálních a materiálních vad viz dále.

²⁴⁵ § 80a odst. 3 InsZ, z hlediska § 43 odst. 2 o.s.ř. je nutno přihlášku považovat za „podání, jímž se zahajuje řízení“, byť jím není zahajováno insolvenční řízení jako takové, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 4/2008 ze dne 4. 9. 2008.

²⁴⁶ § 174 odst. 1 věta druhá InsZ, srov. také 3.5.2. této práce.

²⁴⁷ § 188 odst. 1 InsZ

²⁴⁸ Více viz část 5. této práce.

²⁴⁹ § 185 věta první a § 188 odst. 2 *in fine* InsZ; jestli ke dni přezkumného jednání jsou podány přihlášky, které pro jejich vady stále nelze přezkoumat a zároveň věřitelům nebyly zaslány výzvy k odstranění vad nebo jim ještě neuplynula lhůta k jejich odstranění, insolvenční správce bude muset rozeslat absentující výzvy, posečkat na potenciální uplynutí lhůt a poté předložit takové přihlášky k odmítnutí, případně nařídít zvláštní přezkumné jednání.

²⁵⁰ Formální vady lze pojmově spojit s pojmem vady podání ve smyslu § 43 o.s.ř., jedná se tedy o situace, kdy přihláška neobsahuje předepsané náležitosti, je nesrozumitelná nebo neurčitá. Jde např. o skutečnost, že přihláška nebyla podána na předepsaném formuláři (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 180/2008-P51-14 ze dne 8. 10. 2008), nebo v ní není nezaměnitelným způsobem popsán skutkový děj, na jehož základě je nárok uplatňován (*a contrario* rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 73/2017 ze dne 4. 6. 2019). Materiálními vadami pak rozumíme vady, které nebrání projednání úkonu, nicméně mohou zapříčinit jeho procesní neúspěšnost.

²⁵¹ § 188 odst. 2 InsZ; jedná se o speciální úpravu institutu odstranění vad podání dle § 43 o.s.ř.

²⁵² Např. v situaci, kdy si věřitel uplatní pohledávku ve vyšší či nižší výši, než na kterou má skutečně nárok; přihláška je přezkoumatelná, může jen vést k nižšímu uspokojení věřitele či popření přihlášky co do výše. Odlišná je situace spočívající ve vadě v počtech, kdy přihláška v důsledku této chyby není vnitřně konsistentní a není zjevné, jakou částku věřitel uplatňuje. V dané situaci se jedná o vadu způsobující nepřezkoumatelnost přihlášky.

Odstranění vad v intencích § 188 odst. 2 InsZ věřitel adresuje insolvenčnímu soudu, stejně tak jako jiné změny obsahu přihlášky, byť by jimi odstraňoval materiální vady²⁵⁵. Jedná-li se o vady materiální, jejichž odstranění nevyžaduje dispozici s přihláškou (např. absence listin prokazujících přihlašovanou pohledávku), tyto mohou být adresovány přímo insolvenčnímu správci.

U vad formálních má jejich neodstranění za následek nezařazení přihlášky na přezkumné jednání a její předložení insolvenčnímu soudu k odmítnutí²⁵⁶. Platí, že lhůta k odstranění vad přihlášky stanovená insolvenčním správcem v zákonných mezích je lhůtou propadnou a její zmeškání nelze prominout²⁵⁷. Odmítnutí přihlášky však musí být užíváno restriktivně; pokud postačí odmítnout jen dílčí části přihlášky nebo odmítnout jen některou z vlastností pohledávky, pak se soud omezí na takovéto odmítnutí²⁵⁸.

Materiální vady nezpůsobují nepřezkoumatelnost přihlášky, ale v důsledku mohou způsobit její popření²⁵⁹. Insolvenční správce může v zájmu hospodárnosti řízení a předcházení incidenčním sporům vyzvat věřitele i k odstranění materiálních vad, jejichž neodstranění by mělo jinak za důsledek popření pohledávky, zejména k doložení chybějících listin. Věřitel totiž může i v rámci potenciálního incidenčního sporu doplňovat listiny, prokazující jeho přihlašované

²⁵³ Neuplatnění práva na přednostní uspokojení pohledávky může být dokonce v ekonomickém zájmu věřiteli dle § 398 odst. 3 *in fine* InsZ. Přihlášení pohledávky v „horším“ pořadí, než na jaké by mohl mít věřitel nárok, je v dispozici věřitele a není důvodem k popření pohledávky, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 95/2017 ze dne 28. 3. 2019.

²⁵⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soud ČR sp. zn.: 29 NSČR 191/2016 ze dne 29. 8. 2018, následně i potvrzené usnesením Ústavního soudu sp. zn.: III. ÚS 3863/18 ze dne 9. 4. 2019.

²⁵⁵ Spočívá-li vada ve skutečnosti, že přihláška nebyla podána na předepsaném formuláři, pak odstranění vady musí být na tomto formuláři podáno, srov. usnesení Nejvyššího soud ČR sp. zn.: 29 NSČR 17/2012 ze dne 29. 2. 2012. Byla-li ale přihláška podána na předepsaném formuláři a trpí jinými vadami, pak jejich odstranění již není třeba podat na formuláři, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 107/2015 ze dne 27. 9. 2017.

²⁵⁶ Insolvenční soud musí při odmítnutí přihlášky pro neodstranění vad zkoumat nejen, zda byl věřitel vyzván k odstranění vad a zda tak neučinil, nýbrž i zda je přihláška bez odstranění vad vytýkaných insolvenčním správcem skutečně nepřezkoumatelná, srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 416/2014-P26-8 ze dne 5. 3. 2014. Pokud by insolvenční správce přezkoumal a popřel přihlášku, která je pro své vady *de facto* nepřezkoumatelná a ve věci byl zahájen incidenční spor, měl by soud žalobu zamítnout pro předčasnost a insolvenční správce by měl přihlášku opakovaně přezkoumat, resp. Věřitele vyzvat k odstranění předmětných vad a případně předložit přihlášku k odmítnutí, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 102/207 ze dne 29. 7. 2019.

²⁵⁷ K takové přihlášce se „... nepřihlíží ode dne, kdy přihlašovatel pohledávky marně uplynula lhůta určená mu insolvenčním správcem v řádné výzvě k odstranění vad přihlášky. To, zda přihláška pohledávky byla doplněna po uplynutí této lhůty, ale ještě předtím, než insolvenční soud rozhodl, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží a že ji jako opožděnou odmítá, nemá na tento závěr žádného vlivu.“, cit. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j.: KSUL 45 INS 150/2008-P-36 ze dne 28.5.2008, potvrzené usnesením Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 1 VSPH 103/2008 ze dne 16. 7. 2008.

²⁵⁸ Např. v případě odmítnutí přihlášky pro vadné uplatnění práva na uspokojení ze zajištění je dán pouze důvod odmítnout přihlášku co do pořadí, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 63/2018, ze dne 30. 9. 2019.

²⁵⁹ Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 94/2008-P16-11 ze dne 15. 7. 2008 a usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 1 VSOL 150/2008-P6-15 ze dne 27. 11. 2008. Více k důvodům popření pohledávek viz kapitola 5.1.2 této práce.

pohledávky, a to až do skončení přípravného nebo prvního jednání²⁶⁰, což v důsledku znamená, že předběžným dožádáním listin může insolvenční správce předejít *de facto* zbytečnému popření pohledávky a navazujícímu incidenčnímu sporu.

²⁶⁰ § 118b odst. 1 o.s.ř.

5. Přezkum pohledávek

Přezkum pohledávek je završením běžného procesu přihlášení pohledávky. Jeho podstatou je zajištění stanovisek klíčových subjektů insolvenčního řízení k jednotlivým pohledávkám za účelem posouzení, zda byla prokázána jejich oprávněnost. Insolvenční správce vychází při přezkumu zejména z dokladů přiložených k přihlášce a z účetnictví nebo jiné evidence dlužníka²⁶¹.

V intencích insolvenčního zákona insolvenční správce přezkoumává pouze pohledávky zařazené na seznam přihlášených pohledávek²⁶². Jak již z názvu vyplývá, na něj jsou zařazovány jen pohledávky, které se v insolvenčním řízení uplatňují přihláškou, případně které se z jiného důvodu považují za přihlášené. Uplatní-li věřitel přihláškou pohledávku, která ale materiálně přihlašována být nemá, pak tuto insolvenční správce posoudí dle jejího obsahu. Jedná-li se například o pohledávku vyloučenou z uspokojení, nebude zařazena na seznam přihlášených pohledávek a bude předložena k odmítnutí; pokud by přihláškou byla uplatněna pohledávka za majetkovou podstatou nebo pohledávka jí na roveň postavená, insolvenční správce ji na seznam nezařadí a bude předmětnou přihlášku považovat za uplatnění takovéto pohledávky²⁶³.

Věřitel se může domáhat zařazení své pohledávky do seznamu přihlášených pohledávek, nesouhlasí-li s tím, že jeho pohledávka na něj nebyla insolvenčním správcem zařazena. Judikatura dovodila, že věřiteli má být umožněno se návrhem (podaným insolvenčnímu soudu) domáhat rozhodnutí o tom, že jeho pohledávka se do seznamu přihlášených pohledávek zařazuje²⁶⁴. Proti tomuto rozhodnutí je přípustné odvolání.

Právě seznam přihlášených pohledávek je východiskem pro přezkumné jednání²⁶⁵; musí být náležitě strukturován na části a jednotlivé přezkumné listy, obsahující údaje specifikující jednotlivé přihlášené pohledávky²⁶⁶. Zpravidla by měly být na přezkumném jednání

²⁶¹ § 188 odst. 1 věta první InsZ

²⁶² § 191 odst. 1 věta první InsZ. Insolvenční zákoník v souvislosti s přezkumem nedrží konsistentní terminologii – § 188 odst. 1 stanoví, že insolvenční správce „...*přezkoumá podané přihlášky pohledávek*...“, § 189 odst. 1 pak ovšem uvádí, že „*Insolvenční správce sestaví seznam přihlášených pohledávek*.“ Tento rozdíl v terminologii staví na nejistou půdu pohledávky, které se nepřihlašují přihláškou, ale považují se za přihlášené, tj. pohledávky dle § 237 odst. 4 a § 275 InsZ. Dle názoru autora práce je nutno i tyto pohledávky přezkoumat, a to i vzniknou-li v průběhu řízení.

²⁶³ Srov. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 174, ISBN 978-80-7400-549-7.

²⁶⁴ Srov. například usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 2 VSOL 13/2010-B-21 ze dne 11.3.2010, usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 461/2011-B-54 ze dne 24. 8. 2011 a usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 3 VSPH 133/2012-B-32 ze dne 31. 1. 2013.

²⁶⁵ § 191 odst. 1 InsZ

²⁶⁶ § 189 odst. 1 věta třetí an. InsZ; seznam přihlášených pohledávek musí být podán na formuláři vydávaném Ministerstvem spravedlnosti (§ 189 odst. 4 InsZ; v době odevzdání práce je formulář zveřejňován na adrese

přezkoumány všechny přihlášené pohledávky; v odůvodněných případech je nutno pro některé z pohledávek nařídit na pozdější datum zvláštní přezkumné jednání²⁶⁷. Pohledávky zanesené v seznamu jsou na přezkumném jednání postupně přezkoumávány a u každé z nich je zaneseno, zdali insolvenční správce nebo dlužník popírají její pravost, výši nebo pořadí²⁶⁸. Insolvenční správce může v průběhu přezkumného jednání své stanovisko změnit²⁶⁹.

Samotný přezkum pohledávek pak, s výjimkou oddlužení, probíhá na přezkumném jednání. Termín a místo přezkumného jednání buď určí insolvenční soud v usnesení o úpadku²⁷⁰. Výsledek přezkumného jednání je zaznamenán do upraveného seznamu přihlášených pohledávek²⁷¹. Ten je klíčovým dokumentem pro další postup v řízení – obsahuje přehled přihlášených pohledávek, stanovisek k nim, případně i výsledky incidenčních sporů a informace o uspokojení pohledávek²⁷². Slouží také jako výchozí podklad pro konečnou zprávu a rozvrh, případně i částečný rozvrh v konkursu, pro reorganizační plán i pro uspokojování věřitelů v oddlužení. Insolvenční soud jej zveřejní v insolvenčním rejstříku spolu s protokolem z přezkumného jednání, případně se zprávou o přezkumu²⁷³, a věřitelům na žádost vydá výpis z tohoto seznamu²⁷⁴.

Přezkum pohledávek je značně modifikován v případě, že způsobem řešení úpadku dlužníka je oddlužení. Nenařizuje se přezkumné jednání, a přezkum se přesouvá k insolvenčnímu správci; soud se jej přímo neúčastní. Insolvenční správce do seznamu přihlášených pohledávek k jednotlivým pohledávkám zaznamená, zda je on sám, dlužník nebo věřitel popírají nebo nepopírají²⁷⁵. Za účelem zjištění stanoviska dlužníka k jednotlivým

https://isir.justice.cz/isir/forms/Seznam_prihl_pohledavek.pdf). K nutnému obsahu formuláře srov. § 9 Vyhl. č. 191/2017 Sb.

²⁶⁷ Insolvenční zákon explicitně uvádí tuto možnost pouze při změně výše přihlašované pohledávky dle § 192 odst. 4 InsZ, kdy pro popsanou změnu nelze pohledávku přezkoumat při nařízeném jednání. Implicitně je pak na uvedenou možnost odkazováno také v § 191 odst. 2 *in fine* InsZ, kde je zařazení na přezkumné jednání pro podmíněné pohledávky osob, po nichž může dlužník vyžadovat plnění dle § 183 odst. 1 a 2 InsZ. Doktrinálně a judikturní jsou však dovozeny i další případy, kdy je třeba nařídit zvláštní přezkumné jednání, např. pokud přihláška nebyla v době přezkumného jednání přezkoumatelná a její vady byly následně řádně odstraněny, nebo pokud byla později řádně podána přihláška zahraničního věřitele.

²⁶⁸ Přesněji zdali se jedná popření co do pravosti, výše (v takovém případě musí být uvedena tvrzená skutečná výše pohledávky), či pořadí (s uvedením tvrzeného správného pořadí pohledávky).

²⁶⁹ § 192 odst. 2 InsZ

²⁷⁰ § 137 odst. 2 InsZ

²⁷¹ § 197 odst. 1 InsZ

²⁷² Upravený seznam přihlášených pohledávek je v průběhu řízení insolvenčním správcem aktualizován a předkládán insolvenčnímu soudu, dojde-li ke změnám v jeho obsahu.

²⁷³ § 421 odst. 1 písm. b) InsZ

²⁷⁴ § 197 odst. 1 *in fine* InsZ

²⁷⁵ § 410 odst. 2 InsZ

pohledávkám si s ním insolvenční správce sjedná osobní jednání. Termín a místo²⁷⁶ jednání určí insolvenční správce tak, aby o něm byl dlužník vyrozuměn alespoň 7 dní předem, a aby byl insolvenční správce schopen předložit insolvenčnímu soudu do 30 dnů od uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek zprávu o přezkumu²⁷⁷. Po zjištění stanoviska dlužníka k jednotlivým pohledávkám insolvenční správce stanoviska zaznamená do seznamu přihlášených pohledávek a dlužník se ke svým stanoviskům podepíše. Insolvenční správce následně vypracuje zprávu o přezkumu²⁷⁸. Její součástí je záznam o průběhu jednání s dlužníkem, seznam přihlášených pohledávek s vyznačenými stanovisky, a doklady o vyrozumění věřitelů, jejich nevykonatelné pohledávky byly popřeny²⁷⁹. Zpráva (s výjimkou vyrozumění věřitelů) se svým obsahem blíží protokolu z přezkumného jednání, který je vyhotovován v případech, kdy přezkumné jednání probíhá u soudu. Insolvenční soud o zprávě přezkumu rozhodne tak, že ji buď schválí, nařídí její doplnění či změnu, nebo ji odmítne.

V rovině *de lege ferenda* je dle autora na zvážení, zda není namístě prodloužit měsíční lhůtu pro vypracování zprávy o přezkumu stanovenou § 136 odst. 2 písm. f) InsZ. V praxi je relativně časté, že věřitelé podávají své přihlášky až bezprostředně před uplynutím lhůty. Po podání přihlášky ji musí insolvenční soud zpracovat, zveřejnit, a přeposlat ji insolvenčnímu správci. Pokud by insolvenčnímu správci v důsledku těchto skutečností byla přihláška doručena buď jen o týden později, zbývají mu pouze zhruba tři týdny na předběžné přezkoumání přihlášek, vyzvání věřitelů k odstranění jejich vad (k čemuž mají 14-denní lhůtu od doručení výzvy), zohlednění potenciálních oprav a doplnění přihlášek, zajištění jednání s dlužníkem a vypracování zprávy pro oddlužení a zprávy o přezkumu. Dle názoru autora by bylo vhodné tuto lhůtu prodloužit na dva měsíce, obdobně lhůt věřitelské k přihlášení pohledávek.

²⁷⁶ Místem konání je zpravidla sídlo či pobočka insolvenčního správce, ale v principu jej může insolvenční správce nařídít kdekoli, např. v místě bydliště dlužníka, pokud by pro dlužníka nebylo možné cestovat za insolvenčním správcem.

²⁷⁷ § 136 odst. 2 písm. f) InsZ

²⁷⁸ § 398a odst. 1 InsZ

²⁷⁹ § 410 odst. 2 *in fine* InsZ; bližší náležitosti jejího obsahu stanoví § 19 vyhlášky č. 191/2017 Sb.

5.1. Popření pohledávky

5.1.1. Subjekty oprávněné k popření pohledávky

Subjektem s nejširší legitimací k popření pohledávky je insolvenční správce. Vždy může pohledávku popřít co do pravosti, výše, či pořadí, a to ať je vykonatelná, či nevykonatelná. Toto oprávnění není závislé na způsobu, kterým je řešen dlužníkův úpadek.

Dalším oprávněným subjektem je samotný dlužník. Ten již má být před přezkumným jednáním insolvenčním správcem vyzván k vyjádření k jednotlivým pohledávkám²⁸⁰ a při přezkumném jednání je smí popřít²⁸¹. Je však, co do důvodů popření, oproti insolvenčnímu správci omezen ve vztahu k vykonatelným pohledávkám²⁸².

Vedle těchto smí přihlášenou pohledávku popřít i jiný přihlášený věřitel. Specifikem uvedeného postupu je, že věřitel popěrný úkon nečiní na přezkumném jednání, ale podává jej před přezkumným řízením insolvenčnímu správci ve lhůtě stanovené dle typu řízení²⁸³ na zvláštním formuláři²⁸⁴. Popření přihlášky přihlášeným věřitelem nemá po dobu reorganizace vliv na zjištění popřené pohledávky²⁸⁵.

5.1.2. Důvody popření pohledávky

Hmotněprávní legitimitu přihlášených pohledávek lze zpochybnit ve třech základních rovinách, a to co do jejich pravosti, výše a pořadí. Popěrný úkon musí obsahovat nejen samotné stanovisko, že subjekt pohledávku popírá, nýbrž i odůvodnění předmětného popření²⁸⁶. Popěrné úkony se posuzují dle svého skutečného obsahu a nikoli formy²⁸⁷.

Popření pravosti je vyjádřením námitky, že pohledávka nevznikla, zcela zanikla, nebo se zcela promlčela²⁸⁸. Rozumí se jím popření existence pohledávky²⁸⁹, případně její vymahatelnosti

²⁸⁰ § 188 odst. 1 věta druhá InsZ

²⁸¹ Případně tak může učinit i korespondenčně, srov. HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 771, ISBN 978-80-7400-691-3.

²⁸² Resp. je tomu tak pouze v případech, kdy má jeho popření vliv na zjištění pohledávky, srov. § 336 odst. 3 InsZ a § 410 odst. 6 InsZ.

²⁸³ § 200 odst. 2 InsZ

²⁸⁴ Formulář je vydáván Ministerstvem spravedlnosti a jeho náležitosti jsou stanoveny v § 10 vyhl. č. 191/2017 Sb.

²⁸⁵ § 336 odst. 4 InsZ

²⁸⁶ Srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn.: IV. ÚS 983/13 ze dne 14. 5. 2014, „Popření pohledávky ze strany insolvenčního správce i dlužníka musí být srozumitelné, odůvodněné a přezkoumatelné. Nestačí proto, pokud insolvenční správce nebo dlužník vysloví popěrný úkon, musí jej rovněž zdůvodnit. Totéž pak platí i pro uznání pohledávky insolvenčním správcem.“

²⁸⁷ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 80/2012 ze dne 30. 4. 2013.

²⁸⁸ § 193 InsZ

²⁸⁹ Popření co do pravosti se vztahuje i na situace, kdy měl tvrzený závazkový vztah vzniknout na základě titulu, u něž popírající subjekt popírá jeho platnost dle hmotného práva. Typickým příkladem, s vcelku rozvinutou judikaturou, je napadání smluv pro rozpor s ustanoveními o ochraně spotřebitele nebo pro rozpor s dobrými mravy.

(v případě naturální obligace), nikoli jen rozporování její právní kvalifikace²⁹⁰. Důležitým faktem souvisejícím s popsáním důvodem popření však je, že důkazní břemeno ke skutečnostem tvrzeným v přihlášce nese věřitel. Popření pravosti tak může být vedle výše uvedeného pouze konstatováním, že věřitel svá tvrzení neprokázal bez ohledu na to, zdali z hlediska hmotného práva pohledávka skutečně existuje, či nikoli.

Popření výše je vyjádřením námitky, že věřitel přihlásil pohledávku ve vyšší výši, než ve které ji za dlužníkem skutečně má. Popírající subjekt musí spolu s námitkou zároveň specifikovat tvrzenou skutečnou výši pohledávky²⁹¹. Tato výše přitom musí být nenulová, jinak by bylo namíste popřít pohledávku co do pravosti. Z nadepsaných důvodů je samotné popření výše z materiálního hlediska považováno i za nepopření pohledávky v nerozporované výši; v nepopřeném rozsahu se tak pohledávka považuje za uznanou daným subjektem. Z hlediska důvodů popření se může jednat např. o situace částečného splnění, částečného promlčení, špatného přepočtu z cizí měny, nebo o tvrzení, že pohledávka v určité části nevznikla.

Popření pořadí je vyjádřením námitky, že věřitel uplatňuje svou pohledávku ve výhodnějším pořadí, než na jaké má nárok, přičemž musí být uvedeno tvrzené skutečné pořadí pohledávky²⁹². Pořadím přihlášek rozumíme vztah mezi pohledávkami navzájem, pokud jde o prioritu při uspokojování²⁹³. Důvodem popření pořadí může být jak zařazení pohledávky do jiné kategorie pořadí pohledávek, tak i nesprávné pořadí v rámci jedné z těchto kategorií²⁹⁴. Je třeba zdůraznit, že se jedná o popěrný úkon a lze tedy namítat pouze horší pořadí, než je tvrzené přihláškou²⁹⁵. Popření pořadí se může vztahovat jak k celku tvrzeného pořadí²⁹⁶, tak pouze k jeho části²⁹⁷.

Vzájemné vazby mezi jednotlivými formami popření jsou vyjádřeny tak, že popření výše pohledávky nemá vliv na její pořadí a popření pořadí nemá vliv na pravost ani výši pohledávky²⁹⁸, až na případy, kdy by popřením práva na uspokojení ze zajištění byl věřitel

²⁹⁰ Srov. kapitola 3.2. této práce.; pokud má popírající subjekt za to, že pohledávka má být jinak právně hodnocena, ale nerozporuje skutečnosti, na jejichž základě vznikla, pak toto není důvodem pro popření pravosti pohledávky.

²⁹¹ § 194 InsZ

²⁹² § 195 InsZ

²⁹³ Pro diskusi o druzích pořadí a vztazích mezi nimi, srov. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 215-216, ISBN 978-80-7400-549-7.

²⁹⁴ Např. zajištěné pohledávky mohou být dále řazeny dle pořadí ve vztahu ke konkrétnímu předmětu zajištění, přičemž při jeho zpeněžení budou uspokojovány v tomto pořadí.

²⁹⁵ Neuplatnění lepšího pořadí může být buď v dispozici věřitele (např. uplatnění práva na uspokojení ze zajištění), nebo mimo jeho dispozici (např. jedná-li se o pohledávku za majetkovou podstatou). Je-li mimo jeho dispozici, posoudí jej insolvenční správce dle jeho povahy.

²⁹⁶ Např. jelikož zástavní právo nikdy nevzniklo.

²⁹⁷ Např. pohledávka je zajištěná v nižší částce, než je tvrzeno.

²⁹⁸ § 196 odst. 1 InsZ

vyřazen ve vztahu k předmětné pohledávce z uspokojení v insolvenčním řízení²⁹⁹. Těmito vazbami je vyjádřen obsah a účinky jednotlivých důvodů popření, nicméně jednotlivé důvody popření lze v popěrném úkonu kombinovat. Lze tak činit kumulativně³⁰⁰ i eventuelně³⁰¹. Popírající subjekt také může uvést v rámci jednoho způsobu popření více důvodů, proč je tímto způsobem pohledávka popírána, například popření pravosti jedné a téže pohledávky pro neplatnost smlouvy pro rozpor s předpisy na ochranu spotřebitele a současné nedoložení listin, které by prokazovaly postoupení pohledávky na přihlašujícího věřitele. Možnost kombinace a kumulace důvodů je důležitá, jelikož popěrný úkon vymezuje maximální rozsah potenciálního incidenčního sporu – byla-li by popřena pouze pravost pohledávky a ve věci se vedla odporová žaloba, při jejímž projednání soud zjistí, že je pohledávka po právu, ale v nesprávné výši, nemůže ve věci výše pohledávky rozhodnout.

Ne všechny důvody popření však lze uplatnit u všech pohledávek. Klíčovou charakteristikou k tomuto posouzení je, zdali je pohledávka vykonatelná či nikoli. U vykonatelných pohledávek zákon totiž zužuje přípustné důvody popření pohledávky³⁰².

Popírající subjekt může vzít své popření kdykoli zpět³⁰³, a to po dobu, po kterou se k pohledávce v insolvenčním řízení stále přihlíží³⁰⁴.

5.1.3. Procesní důsledky popření pohledávky

Popření pohledávky je právně významným úkonem jak z hlediska pokračování účasti věřitele v řízení a jeho případného uspokojení, tak i z hlediska dalších procesních postupů, které se popřením otevírají.

Pokud došlo k popření pohledávky, vzniká příslušnému subjektu oprávnění podat žalobu na její určení. Tímto subjektem je buď sám věřitel, v případě, kdy jeho nevykonatelná pohledávka byla popřena insolvenčním správcem³⁰⁵, nebo insolvenční správce, popřel-li vykonatelnou pohledávku věřitele³⁰⁶. Byla-li na přezkumném jednání popřena nevykonatelná

²⁹⁹ Jedná se o pohledávky, kde dlužník není obligačním dlužníkem, ale zajišťuje svým majetkem pohledávku třetí osoby. V takovém případě má popření pořadí tytéž účinky jako popření pravosti, případně výše, viz § 196 odst. 2 InsZ.

³⁰⁰ Typickým případem je popření výše pohledávky spojené s popřením jejího pořadí.

³⁰¹ Zejména spojené popření pravosti a výše. Popírající subjekt může mít za to, že závazek nikdy nevznikl, avšak pro případ, že by se v incidenčním sporu prokázalo, že vznikl, popírá pohledávku v části z dalšího důvodu.

³⁰² § 199 odst. 2 a § 200 odst. 6 InsZ, dále v reorganizaci § 336 odst. 3 InsZ a v oddlužení § 410 odst. 6 InsZ.

³⁰³ § 201 odst. 1 InsZ

³⁰⁴ Pozdější „zpětvzetí“ již nemůže být procesním úkonem ve smyslu ust. § 201 odst. 1 písm. b) InsZ, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 18/2009 ze dne 16. 12. 2009.

³⁰⁵ § 198 odst. 1 věta první InsZ

³⁰⁶ § 199 odst. 1 věta první InsZ; k problematice incidenčních sporů a aktivní i pasivní legitimace subjektů srov. kapitola 6.2.1. této práce.

přihlášená pohledávka, insolvenční správce nebo insolvenční soud věřitele poučí o možnosti podání odporové žaloby³⁰⁷. V případě, že se věřiteli na jednání nedostalo řádného poučení, zašle mu insolvenční správce vyrozumění, ve kterém specifikuje popřenu pohledávku a důvod jejího popření, a zároveň věřitele poučí o možnosti podat žalobu a o následcích jejího nepodání³⁰⁸. O hlasovacích právech věřitele, jehož pohledávka byla popřena insolvenčním správcem, rozhodne schůze věřitelů, případně insolvenční soud³⁰⁹.

Specifické účinky se pojí s popřením pohledávky dlužníkem. Jeho popření má pouze omezené účinky; nestanoví-li zákon jinak, nemá vliv na zjištění pohledávky³¹⁰, ale popření pravosti či výše dlužníkem brání tomu, aby se ve vztahu k popřeným pohledávkám stal seznam přihlášených pohledávek exekucním titulem³¹¹. Úprava reorganizace³¹² i oddlužení³¹³ ovšem dlužníkovu popření přiznává stejné účinky jako popření insolvenčním správcem po dobu trvání řešení úpadku těmito způsoby; popření pohledávky dlužníkem tak v těchto případech brání zjištění pohledávky. Rozdíl v účinku popření správcem a dlužníkem se tak ve vztahu k zjištění pohledávky projeví pouze v konkursu. Popřením pohledávky dlužníkem nejsou dotčena hlasovací práva věřitele popřené pohledávky³¹⁴.

Odlišný procesní postup nastává také při popření pohledávky dalším věřitelem; v takovém případě, pokud insolvenční soud popěrný úkon neodmítne, se popěrný úkon věřitele považuje za žalobu (a proto musí obsahovat její náležitosti³¹⁵). Popření přihlášeným věřitelem brání zjištění pohledávky, pokud nebylo vydáno rozhodnutí o povolení reorganizace³¹⁶. Nemá však vliv na hlasovací práva popřené věřitele³¹⁷.

5.1.4. Nadhodnocení pohledávky a jeho důsledky

Vedle výše uvedených obecných důsledků popření pohledávky insolvenční zákon dále upravuje konkrétní situace, kdy věřitelé nadhodnotí své pohledávky. V praxi mohou být věřitelé

³⁰⁷ § 197 odst. 2 InsZ

³⁰⁸ Náležitosti tohoto vyrozumění stanoví § 13 vyhl. č. 311/2007 Sb.

³⁰⁹ § 51 odst. 1 InsZ

³¹⁰ Dlužník se tak v návaznosti na své popření pohledávky v konkursu nemá nárok dožadovat se ukončení účasti věřitele, jehož pohledávku popřel, srov. usnesení Ústavního soudu sp.zn.: II. ÚS 1335/20 ze dne 26. 5. 2020.

³¹¹ § 192 odst. 3 InsZ; popření pohledávek je zcela v dlužníkově dispozici a proti tomuto účinku není právního prostředku ochrany, nicméně dojde-li k přeměně způsobu řešení úpadku na konkurs z dříve schváleného oddlužení nebo reorganizace, pozbyde toto popření účinku ve vztahu k zjištění pohledávky, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 121/2016 ze dne 29. 11. 2018.

³¹² § 336 odst. 2 věta první InsZ

³¹³ § 410 odst. 5 věta první InsZ

³¹⁴ § 51 odst. 2, § 336 odst. 2 věta první a § 410 odst. 5 věta první InsZ

³¹⁵ § 200 odst. 5 InsZ

³¹⁶ § 336 odst. 4 InsZ

³¹⁷ § 51 odst. 2 InsZ

při přihlašování svých pohledávek motivováni nejen svými oprávněnými hospodářskými zájmy, ale mohou se pokusit svého postavení přihlášeného věřitele zneužít jak k zajištění vyššího uspokojení, než by jim po právu náleželo, tak i k ovládnutí dalších otázek insolvenčního řízení prostřednictvím posílení svého hlasovacího práva. V souvislosti s těmito excesy věřitelů stanovuje v § 178 a 179 InsZ obligatorní i fakultativní sankce.

Insolvenční zákon upravuje tyto sankce ve dvou případech – v případě, kdy věřitel nadhodnotil pořadí své pohledávky³¹⁸ a v případě, kdy nadhodnotil výši³¹⁹. U nadhodnocení pořadí pohledávky dále vznikají dvě modalitty – věřitel přihlásil pohledávku jako zajištěnou ve výši, ve které ve skutečnosti zajištěná nebyla, nebo věřitel uvedl u zajištěné pohledávky, že má právo na uspokojení ze zajištění v lepším pořadí, než ve skutečnost má³²⁰.

V situaci nadhodnocení pořadí zajištění pohledávky tato skutečnost sama o sobě postačí, aby nastaly následky spojené s nadhodnocením pohledávky. V případě nadhodnocení výše pohledávky a nadhodnocení výše zajištění pohledávky zákonodárce zvolil, že nadhodnocena musí být alespoň nadpoloviční většina předmětné pohledávky; tato míra byla i judikaturou označena jako „...dostatečně vysoká k tomu, aby rozumně uvažující věřitel byl schopen odhadnout svůj úspěch s přihlášenou pohledávkou v rozsahu, při němž se nedostane do konfliktu se sankcí nastavenou § 178 [pozn.: analogicky i § 179] věty první insolvenčního zákona“³²¹. Výši a pořadí pohledávky může však věřitel vzít účinně zpět předtím, než nastane účinek, na jehož základě by se k popřené části pohledávky nepřihlíželo, resp. na jehož základě by se nepřihlíželo k popřené části práva na uspokojení ze zajištění³²². Sankce ovšem lze uložit navzdory popsanému zpětvzetí, zhoršil-li nebo mohl-li zhoršit věřitel svým úkonem v řízení postavení jiného věřitele, případně nepřihlásil-li pohledávku v dobré víře³²³.

Obligatořním důsledkem nadpolovičního nadhodnocení výše pohledávky je, že se k ní nepřihlíží ani v zjištěné výši; v takovém případě insolvenční správce předloží přihlášku v předmětném rozsahu insolvenčnímu soudu k odmítnutí. U nadhodnocení pořadí pohledávky se povinně nepřihlíží k právu na uspokojení pohledávky ze zajištění ani v zjištěném rozsahu.

³¹⁸ § 179 InsZ

³¹⁹ § 178 InsZ

³²⁰ První z modalit je dále nazývána „*nadhodnocení výše zajištění pohledávky*“, druhý „*nadhodnocení pořadí zajištění pohledávky*“.

³²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 53/2011 ze dne 30. 9. 2013.

³²² § 178 odst. 2 a § 179 odst. 2 InsZ; „*Účinek, podle kterého se dle InsZ nepřihlíží k popřené části pohledávky, nastane marným uplynutím lhůty k podání žaloby přihlášeného věřitele o určení pravosti, výše a pořadí nevykonatelné pohledávky dle § 198 odst. 1 anebo právní mocí rozhodnutí insolvenčního soudu ve sporu o pravost, výši a pořadí přihlášené pohledávky zahájeném na základě žaloby dle § 198 odst. 1, § 199 odst. 1 nebo dle § 200 odst. 5.*“ cit. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 118, ISBN 978-80-7400-549-7.

³²³ § 182 InsZ

Výše uvedené následky ovšem nenastanou, záviselo-li rozhodnutí insolvenčního soudu o výši pohledávky na znaleckém posudku nebo úvaze soudu³²⁴.

Vedle zmíněného obligatorního postupu lze za nadhodnocení výše či pořadí pohledávky také fakultativně uložit peněžitou sankci. Tuto může insolvenční soud věřiteli uložit v incidenčním sporu zahájeném na návrh insolvenčního správce, a to až do výše rozdílu mezi zjištěnou a nezjištěnou výší pohledávky, resp. mezi zjištěnou a nezjištěnou hodnotou zajištění³²⁵. Sankce je v případě nadhodnocení výše pohledávky složena ve prospěch majetkové podstaty dlužníka, v případě nadhodnocení pořadí pohledávky ve prospěch ostatních zajištěných věřitelů, kteří uplatňují právo na uspokojení ze zajištění k těmto majetku³²⁶.

Peněžité sankce má působit jak preventivně před nežádoucím jednáním věřitelů, tak i reparativně k náhradě škody způsobené nadhodnocením svých práv³²⁷. S ohledem na tento účel peněžitou sankci nelze uložit věřitelům, kteří svá práva spojená s nezjištěnou pohledávkou v insolvenčním řízení nevykonávali³²⁸. Za splnění peněžité sankce ručí (za zachování limitů stanovených § 181 InsZ) i osoby, které přihlášku podepsaly, případně (byla-li přihláška podepsána na základě plné moci) osoby, které k podepsání přihlášky tuto osobu zmocnily.

Vedle sankcí dle insolvenčního zákona může být věřitel sankcionován rovněž dle trestního zákoníku, jelikož nadhodnocení přihlášky může naplnit skutkovou podstatu trestného činu poškození věřitele³²⁹. V takovém případě může být věřiteli uložen trest odnětí svobody až na dva roky, resp. až na pět až osm let v případě kvalifikovaných skutkových podstat. Podstatným rozdílem trestní úpravy oproti úpravě § 178 a 179 InsZ však je, že pro rozhodnutí o vině a trestu bude nutno zkoumat zavinění pachatele.

5.2. Zjištění pohledávky a jeho právní důsledky

Insolvenční zákon neupravuje procesní postup subjektů s popěrným právem, které by pravosti, výši či pořadí pohledávky nerozporovaly. Zjištění pohledávky se tak odvíjí od toho, zda pohledávka byla popřena či nikoli, zdali mělo popření účinek na její zjištění, případně také

³²⁴ § 178 odst. 1 věta první a § 179 odst. 1 věta první InsZ

³²⁵ § 178 odst. 1 věta druhá a § 179 odst. 1 věta třetí InsZ

³²⁶ Ibid.; peněžitou sankci za nadhodnocení pořadí tak nelze uložit, pokud sankcionovaný věřitel je jediným věřitelem, který k předmětnému majetku uplatnil právo na uspokojení ze zajištění.

³²⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 53/2011 ze dne 30. 9. 2013.

³²⁸ § 180 InsZ; k vymezení pojmu „výkon práv věřitele“ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 30/2016 ze dne 22. 2. 2018.

³²⁹ § 222 odst. 2 písm. b), případně i odst. 3 a 4 trestního zákoníku

od dalších procesních postupů navazujících na popěrný úkon, zejm. zpětvzetí popření nebo rozhodnutí insolvenčního soudu v incidenčním sporu³³⁰.

Zjištění pohledávky je pro účely insolvenčního řízení ve své podstatě srovnatelné s pravomocným rozhodnutím ve sporném řízení dle o.s.ř.³³¹. Již zjištěnou pohledávku nelze *ex post* v daném insolvenčním řízení odmítnout či popřít³³². Zjištění pohledávky zaručuje věřiteli zahrnutí pohledávky do příslušného distribučního schématu v závislosti na způsobu řešení úpadku a pořadí pohledávky. Významným důsledkem zjištění pohledávky je také, že pro zjištěné pohledávky se stává upravený seznam pohledávek exekucním titulem³³³.

³³⁰ § 201 odst. 1, 2 InsZ

³³¹ RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 279, ISBN 978-80-7400-549-7.

³³² Pokud byly dány důvody k odmítnutí a pohledávky byla přesto zjištěna, nelze ji odmítnout později, srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 4 VSPH 684/2014-P83-8 ze dne 14. 5. 2014, analogicky i pokud byla zjištěna pohledávka, která nebyla věcně prokázána. Tímto není vyloučena odpovědnost insolvenčního správce dle § 37 InsZ.

³³³ § 192 odst. 3 InsZ; specificky pak také § 312 odst. 4 InsZ pro konkurs, a prostřednictvím § 410 odst. 1 InsZ i pro oddlužení, viz usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 20 Cdo 2746/2018 ze dne 23. 1. 2019.

6. Incidenční spory ve věci uplatněných pohledávek a odmítnutí přihlášky

Insolvenční řízení má ve své podstatě působit jednotně jako nexus, v němž se střetávají a hospodárně řeší v co nejvyšší míře otázky související s úpadkem dlužníka. Pro zachování této jednotnosti jsou pak v rámci insolvenčního řízení vypočteny jednotlivé druhy tzv. incidenčních sporů, které svou podstatou blízce souvisí s předmětem insolvenčního řízení a které je vhodné projednat ve zvláštním procesním režimu, který upravuje insolvenční zákon.

Zákonodárce taxativně vymezil, které druhy řízení jsou spory incidenčními³³⁴, a *a contrario* tedy řízení, která jimi nejsou. Vedle incidenčních sporů tak vznikají v souvislosti s uplatněním pohledávek i další postupy, v nichž se mj. rozhoduje o právech a povinnostech věřitelů v souvislosti s jejich pohledávkami. Popsané rozlišení však není vyjádřením rozdílů v důležitosti věci samé; rozhodnutím v obou druzích řízení může být zcela ukončena účast věřitele v insolvenčním řízení. Zákonodárce toto rozlišení sám v důvodové zprávě nezdůvodňuje³³⁵. Dle názoru autora lze uzavřít, že pro vymezení incidenčních sporů zákonodárce užil hledisko „blízkosti“ otázky řešené sporem samotnému insolvenčnímu řízení, nicméně tento způsob rozdělení není metodologicky transparentní.

S ohledem na zaměření práce se autor věnuje jen incidenčním sporům a dalším procesním postupům souvisejícím s postavením pohledávky a věřitele v insolvenčním řízení. Insolvenční zákon upravuje i jiné postupy související s přihlašování pohledávek v širším kontextu, např. spory týkající se uspokojení přednostních pohledávek³³⁶, nicméně tyto stojí mimo rámec práce. Procesní postupy, které by bylo možno do této kapitoly zařadit, ale zároveň nepřesahují rámec jednotlivých dřívějších kapitol práce, byly pro přehlednost zahrnuty do relevantních kapitol³³⁷. Důsledkem tohoto postupu je, že tato část se bude detailněji věnovat pouze vybraným incidenčním sporům a rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky.

6.1. Incidenční spory obecně

Incidenčními spory se rozumí spory vyvolané insolvenčním řízením, o kterých tak stanoví insolvenční zákon, projednávané v rámci insolvenčního řízení³³⁸. Insolvenční zákon

³³⁴ Zejm. prostřednictvím § 159 odst. 1 InsZ.

³³⁵ Srov. rozprava k § 159-164 v Důvodové zprávě k InsZ.

³³⁶ § 203 odst. 4 InsZ

³³⁷ Např. možnost obrany věřitele při nezařazení jeho pohledávky na seznam přihlášených pohledávek nebo možnost uložit zahraničnímu věřiteli povinnost složit jistotu dle § 182a InsZ..

³³⁸ § 2 písm. d) InsZ

stanovuje taxativně, které spory to jsou³³⁹. Jejich zvláštností je, že pro svou podstatu, blízkce související s předmětem insolvenčního řízení, podléhají zvláštnímu procesnímu režimu, vymezenému zejména v § 159-164 InsZ. V neupravených otázkách se pak použijí subsidiárně ustanovení o.s.ř. týkající se sporného řízení, případně z.ř.s., není-li takový postup v rozporu se zásadami insolvenčního řízení³⁴⁰.

Incidenční spory, až na výjimky³⁴¹, musí být skončeny dříve, než skončí samotné insolvenční řízení³⁴². Jedná se o spory, které mohou být zahájeny pouze na návrh oprávněných osob³⁴³; jejich okruh je stanoven dle jednotlivých druhů řízení. Klíčovou odlišností incidenčních sporů je změna místní a věcné příslušnosti soudu; tím je vždy insolvenční soud³⁴⁴ a nestanoví-li rozvrh práce jinak, rozhoduje v nich i tentýž soudce, jako v celém insolvenčním řízení³⁴⁵. V zásadě se incidenčních sporů rovněž účastní insolvenční správce, dle druhu řízení buď na straně žalobce, nebo na straně žalovaného³⁴⁶. Insolvenční soud rozhoduje ve věci samé rozsudkem³⁴⁷, případně může schválit smír³⁴⁸.

Dalším specifikem je, že v souvislosti s publicitou insolvenčního řízení jsou vybrané dokumenty týkající se incidenčního sporu zveřejňovány v insolvenčním rejstříku v oddílu C. Mezi tyto patří vždy zejména žaloba, vyjádření stran a rozhodnutí ve věci samé³⁴⁹.

³³⁹ § 159 odst. 1 InsZ; byť tento výčet sám o sobě není kompletně taxativní, prostřednictvím písm. h) platí, že incidenční spory mimo něj musí být za incidenční spory označeny zákonem. Výčet je tak uzavřen tím, že insolvenční zákon vybrané druhy řízení za incidenční spory označují a *a contrario* ty, u kterých tak neučiní, za ně nemohou být považovány.

³⁴⁰ § 7 InsZ

³⁴¹ § 159 odst. 4 InsZ

³⁴² § 159 odst. 3 InsZ

³⁴³ § 160 odst. 1 InsZ

³⁴⁴ § 160 odst. 1 InsZ

³⁴⁵ § § 160 odst. 1 a 2 InsZ; k ústavnosti a ústavně konformnímu výkladu ustanovení § 162 odst. 2 InsZ srov. náleze Ústavního soudu sp. zn.: Pl. ÚS 22/16 ze dne 27. 6. 2017.

³⁴⁶ Výjimkou je incidenční spor zahájení popření přihlášky věřitelem ve smyslu § 200 odst. 5 InsZ. Ačkoli insolvenční správce není účastníkem tohoto sporu, musí být neprodleně vyrozuměn o jeho výsledku dle § 160 odst. 3 InsZ.

³⁴⁷ § 162 odst. 1 InsZ

³⁴⁸ § 162 odst. 2 InsZ. Soudní smír lze uzavřít pouze u těch incidenčních sporů, kde to nevyklučuje povaha věci. Mezi tyto patří mj. i spory o určení pravosti, výše či pořadí pohledávky; neřadí se mezi ně však např. spory o uložení majetkové sankce ve smyslu § 178 odst. 1 a § 179 odst. 1 InsZ, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 108/2017 ze dne 29. 7. 2019.

³⁴⁹ § 215c odst. 5 v.k.ř.

6.2. Druhy incidenčních sporů ve věcech přihlášených pohledávek

6.2.1. Spory o pravost, výši a pořadí pohledávek

Nejčastějším druhem incidenčních sporů jsou spory o pravost, výši nebo pořadí pohledávek. Vyjmenované druhy sporů vznikají zpravidla v návaznosti na přezkum pohledávek, resp. jejich popření. Alternativně může být takovýto spor zahájen v pochybnostech o tom, zda je pohledávka uplatněná jako pohledávka za majetkovou podstatou (popřípadě pohledávka jí na roveň postavená) skutečně takovouto pohledávkou³⁵⁰. Cílem těchto sporů je, aby insolvenční soud závazně rozhodl o statusu uplatněných pohledávek v návaznosti na vzniklý spor o jejich povaze.

Pro vymezení účastníků sporu a rozdělení jejich procesních rolí, jakož i pro možnost argumentů uplatnitelných v incidenčním sporu, jsou klíčová dvě základní hlediska – zaprvé, který subjekt pohledávku popřel a jaké účinky se s jeho popřením pojí, a zadruhé, zdali se jedná o vykonatelnou či nevykonatelnou pohledávku.

Z hlediska popírajícího subjektu lze vyčlenit 3 roviny – popření insolvenčním správcem, dlužníkem a věřitelem³⁵¹. Incidenční spory o určení pohledávky v návaznosti na její popření mohou vznikat pouze tehdy, pokud popření mělo, s ohledem na způsob řešení úpadku, vliv na zjištění pohledávky³⁵².

V případě popření věřitelem má zahájení incidenčního sporu vlastní režim daný § 200 InsZ – samotné popření může nabýt charakteru žaloby, kterou bude vymezen předmět sporu i jeho účastníci. Zvláštností (plynoucí ze skutečnosti, že účastníky tohoto sporu jsou jen dva věřitelé) těchto sporů je, že pokud popírající věřitel v průběhu incidenčního sporu přestane být účastníkem insolvenčního řízení, může na jeho místo v již zahájeném sporu vstoupit insolvenční správce³⁵³, který jinak není subjektem tohoto sporu, nedojde-li ke spojení řízení. Jiný procesní režim, vymezený zejména § 198 a 199 InsZ, platí pro popření insolvenčním správcem a dlužníkem³⁵⁴. Tento režim je, v závislosti na vykonatelnosti pohledávky, dvoukolejný.

Vykonatelnost pohledávky má vliv na to, který subjekt bude oprávněný podat insolvenčnímu soudu žalobu a jaký následek má případné nepodání žaloby. Byla-li popřena

³⁵⁰ § 203a odst. 1 InsZ

³⁵¹ K tomuto více bod 5.1.1. této práce.

³⁵² Srov. bod 5.1.3. této práce.

³⁵³ § 161 odst. 2 InsZ

³⁵⁴ Nicméně pouze v případech, kde má popření pohledávky dlužníkem vliv na zjištění pohledávky. Pomine-li v průběhu incidenčního sporu účinek popření dlužníka na zjištění pohledávky (např. dojde-li ke zrušení schváleného oddlužení), pak je namíste řízení zastavit, srov. § 160 odst. 5 InsZ.

nevykonatelná³⁵⁵ pohledávka insolvenčním správcem (nebo účinně dlužníkem), je k podání žaloby oprávněn věřitel popřené pohledávky³⁵⁶. Smí tak učinit do 30 dnů od přezkumného jednání nebo právní moci schválení zprávy o přezkumu, avšak tato lhůta neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění o popření pohledávky³⁵⁷ (pokud měl insolvenční správce povinnost jej vyhotovit), které musí mj. obsahovat poučení věřitele o možnostech podání žaloby a následcích jejího nepodání. Nedošlo-li k řádnému doručení tohoto vyrozumění, nemůže lhůta k podání žaloby uplynout a insolvenční správce je povinen učiněné pochybení napravit³⁵⁸. Lhůta k podání žaloby je lhůtou hmotněprávní, tzn. pro její zachování musí žaloba dojít soudu nejpozději v poslední den lhůty. Zmeškání uvedené lhůty nelze prominout³⁵⁹. Následkem zmeškání lhůty je, že k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží, a pohledávka popřená co do výše či pořadí se považuje za zjištěnou jen v rozsahu, ve kterém nebyla popřena. Žaloba musí být adresována insolvenčnímu soudu³⁶⁰ a směřovat proti insolvenčnímu správci³⁶¹, případně i proti dlužníkovi v případě oddlužení³⁶².

Byla-li pohledávka shodně popřena insolvenčním správcem i (účinně) dlužníkem, pak mají tyto subjekty v incidenčním řízení v rozsahu společného popření postavení nerozlučných společníků³⁶³. Při popření nevykonatelné pohledávky věřitel nese důkazní povinnost ke všem svým tvrzením prokazujícím pohledávku v rozsahu, ve kterém byla popřena, a to bez ohledu na konkrétní důvod popření³⁶⁴. V žalobě smí jako důvod vzniku pohledávky uplatnit pouze skutečnosti, které uplatnil do skončení přezkumného jednání³⁶⁵. Smí však uvádět další skutečnosti a důkazy (neměnicí důvod vzniku pohledávky) směřující k prokázání přihlášeného nároku.

Došli-li k popření vykonatelné pohledávky, přesouvá se břemeno procesní aktivity na popírající subjekt, zpravidla insolvenčního správce³⁶⁶, který je oprávněn podat

³⁵⁵ srov. § 191 odst. 2 InsZ; účinnou procesní obranou při zmeškání lhůty věřitele k podání žaloby dle § 198 odst. 1 InsZ není tvrzení, že věřitel má za to, že pohledávka je ve skutečnosti vykonatelná, srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 25/2011 ze dne 18. 7. 2013.

³⁵⁶ § 198 odst. 1 InsZ

³⁵⁷ Ibid.; srov. také bod 5.1.3. této práce.

³⁵⁸ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 3 VSPH 679/2010-P2-8 ze dne 2. 11. 2010.

³⁵⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 115/2017 ze dne 9. 8. 2017.

³⁶⁰ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 5/2013 ze dne 31. 1. 2013.

³⁶¹ § 198 odst. 1 věta druhá InsZ; toto platí i v případě, že popírajícím subjektem byl dlužník, pokud jeho popření má stejný účinek jako popření insolvenčním správcem.

³⁶² Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 15 Cmo 178/2009 ze dne 3. 12. 2009.

³⁶³ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 226/2010-P4-9 ze dne 26. 4. 2010.

³⁶⁴ Tj. i pokud by byl důvod popření nedůvodný, musí věřitel prokázat svou pohledávku v popřené rozsahu, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 110/2017 ze dne 31. 7. 2019.

³⁶⁵ § 198 odst. 2 InsZ

³⁶⁶ S popřením vykonatelné pohledávky dlužníkem se počítá jen pro případy, kdy pohledávka zanikla nebo je promlčená, srov. § 336 odst. 3 InsZ a § 410 odst. 6 InsZ.

u insolvenčního soudu žalobu ve lhůtě 30 dnů od přezkumného jednání nebo od právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o přezkumu³⁶⁷. Zmeškání lhůty ani zde nelze prominout. Žaloba směřuje proti věřiteli popřené pohledávky. Žalobce smí uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení předcházejícím vydání rozhodnutí, na němž se zakládá vykonatelnost³⁶⁸. Důvodem popření rovněž nemůže být jiné právní posouzení věci, tj. pro úspěšnost žaloby musí být prokázán skutkový stav, který osvědčuje jiný závěr, než byl výsledkem původního řízení. K „jinému právnímu posouzení věci“ však nemůže dojít v případě rozhodnutí, ve kterých právní posouzení věci absentuje (a které tedy právní posouzení věci *de facto* neobsahují). V takových případech nelze vyloučit širší prostor pro právní argumentaci žalobce. Dalším omezením žalobce je, že jako důvod popření smí uvést jen skutečnosti, pro něž pohledávku popřel³⁶⁹ a které uvedl v popěrném úkonu³⁷⁰.

Výše uvedená dvoukolejnost procesních postupů v případě vykonatelných a nevykonatelných pohledávek se neužije, resp. není relevantní, v případě sporu o pořadí pohledávky. Pořadí ani právo na uspokojení ze zajištění totiž nevyplývají z exekučního titulu a použije se pro ně tedy vždy postup pro podání žaloby v incidenčních sporech u nevykonatelných pohledávek³⁷¹. Toto platí i v případě, kdy má dle § 196 odst. 2 InsZ popření pořadí stejné účinky jako popření pravosti pohledávky³⁷².

Výsledek incidenčního sporu je východiskem pro status pohledávky po zbytek řízení. Rozhodnutí insolvenčního soudu v těchto v tomto druhu sporů je účinné vůči všem procesním subjektům insolvenčního řízení³⁷³ a autoritativně stanovuje, zdali je pohledávka zjištěna, či nikoli³⁷⁴. Zpětvzetím žaloby nastávají ve vztahu k zjištění pohledávky obdobné účinky, jako kdyby k podání žaloby nedošlo.

6.2.2. Ostatní incidenční spory týkající se uplatněných pohledávek

Vedle sporů týkajících se popření pohledávky mohou v úzké návaznosti na podání přihlášky pohledávky vznikat i jiné incidenční spory, které navazují na některé z procesů uplatnění pohledávky.

³⁶⁷ § 199 odst. 1 InsZ

³⁶⁸ § 199 odst. 2 InsZ

³⁶⁹ § 199 odst. 3 InsZ

³⁷⁰ Srov. rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn.: 14 VSOL 777/2018 ze dne 24. 10. 2018.

³⁷¹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 11/2012 ze dne 28. 2. 2013; tato skutečnost je i implikována dikcí § 199 odst. 2 InsZ, který uvádí jako případy popření vykonatelných pohledávek jen popření co do pravosti a výše.

³⁷² Ibid.

³⁷³ § 201 odst. 4 InsZ

³⁷⁴ § 201 odst. 1 písm. d) InsZ

Prvními z těchto jsou incidenční spory o uložení sankce navazující na nadhodnocení výše či pořadí pohledávky³⁷⁵, přičemž bližší diskuse k podstatě těchto sporů je již obsažena v bodu 5.1.4. této práce.

Další incidenční spor může vzniknout v návaznosti na rozhodnutí insolvenčního soudu o ukončení účasti věřitele v insolvenčním řízení dle § 186 odst. 1 InsZ. Insolvenční soud takového rozhodnutí vydá, jestliže věřitel v návaznosti na uspokojení nebo zánik své pohledávky nevzal bez zbytečného odkladu svou přihlášku zpět³⁷⁶. Proti tomuto rozhodnutí není přípustný žádný opravný prostředek³⁷⁷, nicméně věřitel se může domáhat obnovení své účasti podáním žaloby na určení, že jeho pohledávka nadále trvá. Žaloba směřuje proti insolvenčnímu správci³⁷⁸. Z pohledu běžného civilního procesu se může zdát, že by bylo vhodné řešit věřitelovy výhrady proti takovému rozhodnutí prostřednictvím odvolání či jiného opravného prostředku. Zákonodárce však zvolil, že v případě sporu bude věci účasten insolvenční správce, byť nemusel být v procesu předcházejícímu vydání rozhodnutí nijak zapojen. Tímto je reflektována specifická role insolvenčního správce, který má v tomto sporu působit jako zástupce zájmů dlužníka i ostatních věřitelů, a tedy kriticky nahlížet na to, zda pohledávka nadále trvá. Vyhoví-li insolvenční soud žalobě, účast věřitele je v insolvenčním řízení obnovena; v ostatních případech trvají dále účinky původního rozhodnutí o ukončení účasti věřitele.

Specifickým, v praxi ne příliš častým, druhem incidenčního sporu jsou zvláštní spory o výši a charakter pohledávky v případě úpadku bank a obdobných institucí nebo pojišťoven a obdobných institucí. Při úpadku těchto institucí insolvenční správce považuje za přihlášené pohledávky ve výši a charakteru vyplývajícím z účetnictví dlužníka. O této skutečnosti insolvenční správce vyrozumí konkrétní věřitele (v rozsahu jejich pohledávek). Věřitelé mohou uplatnit u insolvenčního správce námitky, pokud s uvedenou výší a charakterem svých pohledávek nesouhlasí³⁷⁹. Nedojde-li v zákonem stanovené lhůtě mezi věřitelem a insolvenčním správcem k uzavření dohody o výši nebo charakteru pohledávky, může věřitel do 2 měsíců od uplynutí této lhůty podat insolvenčnímu soudu žalobu na určení³⁸⁰. Žaloba je projednána obdobně, jako incidenční spor o výši nebo pořadí pohledávky. Nedojde-li k podání žaloby v zákonné lhůtě, přihlíží se k věřitelově pohledávce jen v rozsahu vyplývajícím z účetnictví dlužníka.

³⁷⁵ § 178 odst. 1 věta druhá a § 179 odst. 1 věta třetí InsZ

³⁷⁶ § 186 odst. 1 InsZ

³⁷⁷ Účast věřitele tak končí k právní moci takového rozhodnutí bez ohledu na to, zda podal žalobu, či nikoli.

³⁷⁸ § 186 odst. 2 InsZ

³⁷⁹ § 373 odst. 4 InsZ a § 385 odst. 4 InsZ

³⁸⁰ § 373 odst. 6 InsZ a § 385 odst. 6 InsZ

Jako poslední druh sporu autor uvádí incidenční spor o určení, zda je věřitelova pohledávka pohledávkou za majetkovou podstatou, případně pohledávkou jí na roveň postavenou, nebo pohledávkou, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje³⁸¹. Jedná se o specifický druh sporu o pořadí pohledávky. Vzniknou-li výše uvedené pochybnosti o statusu pohledávky, uloží insolvenční soud věřiteli, aby podal žalobu na určení pořadí³⁸². Žalovaným je vždy insolvenční správce, bez ohledu na to, zda je osobou s dispozičním oprávněním³⁸³. V případě nepodání žaloby ve stanovené třicetidenní lhůtě od doručení výzvy k jejímu podání (nebo nebude-li žaloba úspěšná) se považuje předchozí uplatnění pohledávky věřitele za přihlášku pohledávky a její přednostní uspokojení jako pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky jí na roveň postavené, je vyloučeno³⁸⁴. Namítal-li dlužník nebo insolvenční správce, že uplatněná pohledávka je pohledávkou, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje, pak je při nepodání žaloby (nebo neúspěchu žalobce v incidenčním sporu) uspokojení této pohledávky v insolvenčním řízení vyloučeno.

6.3. Odmítnutí přihlášky pohledávky

Vedle incidenčních sporů je třeba zmínit ještě jeden procesní postup insolvenčního soudu, který nelze jednoduše začlenit do některé z předchozích částí práce. Tím je rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky³⁸⁵.

Insolvenční soud k vydání takového rozhodnutí přistoupí, pokud nastanou skutečnosti, v jejichž důsledku se k přihlášené pohledávce či přihlášce nepřihlíží. Rozdíl mezi nepřihlížením k přihlášce a k pohledávce spočívá v tom, od které skutečnosti se nepřihlížení dovozuje³⁸⁶ – například opožděné podání přihlášky³⁸⁷ a neodstranění vad přihlášky ve stanovené lhůtě³⁸⁸ jsou důvodem k nepřihlížení k přihlášce, zatímco nadhodnocení pohledávky nebo jejího zajištění³⁸⁹ a zmeškání lhůty k podání žaloby na určení pravosti nevykonatelné pohledávky³⁹⁰ jsou důvodem k nepřihlížení k pohledávce jako takové. Nicméně, co se účinků týče, není tato diferenciace podstatná – v obou případech je po právní moci rozhodnutí o odmítnutí přihlášky ve vztahu

³⁸¹ § 203a odst. 1 věta první InsZ

³⁸² Ibid.

³⁸³ § 203a odst. 1 věta druhá InsZ; vedle insolvenčního správce může pasivně legitimován za splnění podmínek § 336 odst. 2 InsZ a § 410 odst. 2 InsZ i dlužník.

³⁸⁴ § 203a odst. 1 věta třetí InsZ

³⁸⁵ § 185 InsZ

³⁸⁶ RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 148, ISBN 978-80-7400-549-7.

³⁸⁷ § 173 odst. 1 InsZ

³⁸⁸ § 188 odst. 2 InsZ; pro bližší diskusi tohoto případu srov. bod 4.3.1. této práce.

³⁸⁹ § 178 odst. 1 InsZ a § 179 odst. 1 InsZ

³⁹⁰ § 198 odst. 1 InsZ

k přihlášené pohledávce věřitel vyloučen z uspokojení a jeho účast v řízení v tomto rozsahu končí. Proti rozhodnutí o odmítnutí přihlášky se smí dotčený věřitel odvolat³⁹¹.

³⁹¹ § 185 InsZ

Závěr

Jak bylo nastíněno v úvodu práce, insolvenční právo je stále se rozvíjejícím oborem civilního procesu a lze očekávat pokračování tohoto trendu. Je nutným článkem reagujícím na nehospodárnost „běžného“ civilního procesu ve vztahu k uspokojení věřitelů úpadce. Trvajícím potřebou je tedy regulovat zjišťování a uspokojování pohledávek věřitelů – a je nutno podotknout, že s ohledem na šíři druhů pohledávek dle hmotného práva věřitelem může být skutečně kdokoli. V důsledku uvedeného je proces přihlašování pohledávek neoddělitelnou součástí insolvenčního práva. Pro věřitele, případně jejich právní zástupce, je komplexní znalost tohoto procesu jedním z klíčových aspektů toho, zda budou jejich majetkové zájmy v insolvenčním řízení uspokojeny. Správný procesní postup při uplatnění pohledávek je v jejich hospodářském zájmu a zpravidla i sami nesou následky spojené s vadami svého postupu.

Autor si jako cíl práce vytyčil analyzovat právní úpravu i judikaturu ve věci přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení od jejich přihlášení až do jejich zjištění či ukončení účasti věřitele v řízení, a předložit souhrnný přehled právního stavu ke dni odevzdání práce. Zároveň chtěl poukázat na sporné otázky insolvenčního práva tam, kde vyvstanou, a případně připojit vlastní zhodnocení situace. Cílem této práce tedy nebyla pouhá kompilace informací, ale také jejich zpracování a zhodnocení způsobem, který umožní potenciálním věřitelům (i jiným osobám) proniknout do tohoto komplexního tématu. Pro tento účel se autor pokusil srozumitelně interpretovat dotčené instituty a zároveň poukázat na jejich vzájemnou provázanost, jakož i průběžně prokládat práci poznatky z judikatury vyšších soudů.

Po vypracování práce je autor názoru, že česká úprava procesu přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení je dostačující a většina sporných otázek byla již judikována vyššími soudy. Je tomu tak proto, že úprava je dlouhodobě stabilní a většina jejích změn za účinnosti insolvenčního zákona byla spíše technického rázu. Do relevantních institutů bylo v blízké minulosti nejvíce zasaženo zákonem č. 64/2017 Sb., kterým byl změněn způsob přezkumu pohledávek v oddlužení, a zákonem č. 31/2019 Sb., kterým byl v oddlužení rozšířen okruh podřízených pohledávek. Zejména v souvislosti s druhou zmíněnou novelou insolvenčního zákona prozatím existují otázky, o kterých nebylo judikaturou autoritativně rozhodnuto. Dále také existují některé otázky, ve kterých je nedostatek judikatury s ohledem na to, že tyto otázky vyvstávají v minimálním počtu insolvenčních řízení. Zde se jedná například o nejistotu v postupu při oceňování nepeněžitých pohledávek nebo některé otázky uplatnění pohledávek při úpadku bank a obdobných institucí nebo pojišťoven a obdobných institucí.

Ne, že by snad insolvenční řízení byla bez větších problémů nebo prostoru pro zlepšení. Největší problémy jsou však především nelegislativního rázu. Insolvenční soudy se dlouhodobě potýkají s nedostatkem personálu pro řešení insolvenčních věcí³⁹². Tuto situaci lze do budoucna jistě řešit rozšířením personálu soudů; za tímto účelem by však bylo nutno posílit jejich rozpočty, pro což je dlouhodobě náročné zajistit politickou vůli. Odlehčení práce soudů nicméně může, alespoň částečně, probíhat i v legislativní rovině. Například přesunutí agendy přezkumů v oddlužení k insolvenčnímu správci bylo jistě takovým krokem. Dále lze jako součást budoucího vývoje insolvenčního práva lze jistě očekávat zvýšenou míru digitalizace. Odlehčení by mohly napomoci i změny v doručování zavedené zákonem č. 31/2019 Sb., ačkoli nadále zůstává otázkou, jestli ve vztahu k usnadnění práce soudů není tato novela moc malým krokem³⁹³. Byť se tyto změny *prima facie* nedotýkají přihlašování pohledávek věřitelů, dle názoru autora mohou být efektivními kroky k naplňování účelů insolvenčního řízení.

³⁹² srov. např. *Počet insolvenčních návrhů se v dubnu propadl o třetinu, lidé s řešením dluhů vyčkávají*. Insolvenční zóna.cz [online]. [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/v-dubnu-bylo-nejmene-bankrotu-osob-firem-i-podnikatelu-od-cervna-2019/>

³⁹³ srov. ZDRAŽIL Tomáš. *Zvláštní způsob doručování v insolvenčním řízení po účinnosti tzv. oddlužovací novely*. Advokátní deník.cz [online]. [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/06/14/zvlastni-zpusob-dorucovani-v-insolvencnim-rizeni-po-ucinnosti-tzv-oddluzovaci-novely/>

Seznam použitých zkratek

Insolvenční zákon, InsZ

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Občanský soudní řád, o.s.ř.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 191/2017 Sb.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů

Vyhl. č. 311/2007 Sb., Jednací řád pro insolvenční řízení

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

v.k.ř.

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3.12.2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších změn

NOZ, občanský zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Exekuční řád

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Daňový řád

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon o místních poplatcích

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Trestní zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o soudních poplatcích

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300/2008 Sb.

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 191/2020 Sb.

Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu

Zákon č. 64/2017 Sb.

Zákon, č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 31/2019 Sb.

Zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon o dluhopisech

Zákon č. 190/2004 Sb., zákon o dluhopisech

Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

Zákon č. 168/1999 Sb. o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla)

Důvodová zpráva k InsZ

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz

Důvodová zpráva k zákonu č. 69/2011 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, č. 69/2011 Dz

Elektronický formulář přihlášení pohledávky

Elektronický formulář přihlášky pohledávky uveřejněný Ministerstvem spravedlnosti v datovém formátu PDF na jeho stránkách dle ust. § 23 Vyhl. č. 191/2017 Sb. V době uzavření

diplomové práce je tento formulář dostupný na internetové adrese <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR> ve verzi 5-a.

Pokyny k přihlášce pohledávky

Pokyny k vyplnění přihlášky pohledávky [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: https://isir.justice.cz/isir/forms/Prihlaska_pohledavky_pokyny.pdf

EU

Evropská unie

EHP

Evropský hospodářský prostor

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-691-3

KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-578-1.

RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář § 165-204*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-549-7

HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-715-6

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-444-7

SPRINZ, Petr. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2019, ISBN 978-80-7400-753-8.

MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb. poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-257-8.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, ISBN 978-80-7380-766-5

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 2. vydání. Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-299-8.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-529-9

2. Seznam použitých odborných článků

RICHTER, Tomáš. *Základní zásady insolvenčního řízení*. In: Právník, 2016, č.9, s. 713-732.

KABRHEL, Miloslav. *Započtení v insolvenčním řízení – porušení zásady pari passu?*. In: Bulletin advokacie. 2018, č. 3, s. 40-45

FABIAN, Pavel. *Štěpení pohledávek uplatňovaných přihláškou v insolvenčním řízení*. In: Konkursní noviny, 2019, č.5, s. 17-19.

ŘEHÁČEK, Oldřich. *Komentář k § 17 Insolvenčního zákona*. In: Konkursní noviny, 2019, č.5, s. 26.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J., PROFELDOVÁ, Tereza. *Doručování v insolvenčním řízení v tuzemsku a v přeshraničním styku*. In: Obchodněprávní revue. 2017, č. 2, s. 33-36)

3. Seznam použitých internetových zdrojů

DONNE John. *Devotions upon Emergent Occasions Together with Death's Duel*. Project Gutenberg [online] [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: <https://www.gutenberg.org/files/23772/23772-h/23772-h.htm>

VESELÝ Petr. *Štěpení pohledávek v oddlužení (opět) zakázáno*. Epravo.cz [online]. [cit. 2020-05-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stepeni-pohledavek-v-oddluzeni-opet-zakazano-108919.html>

JIRMÁSEK Tomáš. *Podřízené pohledávky, aneb předbíhání ve frontě I*. Insolvencnizona.cz [online]. [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/podrizene-pohledavky-aneb-predbihani-ve-fronte-i/>

JIRMÁSEK Tomáš. *Podřízené pohledávky, aneb předbíhání ve frontě II*. Insolvencnizona.cz [online]. [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/podrizene-pohledavky-aneb-predbihani-ve-fronte-ii/>

JIRMÁSEK Tomáš. *Podřízené pohledávky, aneb předbíhání ve frontě III*. Insolvencnizona.cz [online]. [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/podrizene-pohledavky-aneb-predbihani-ve-fronte-iii/>

ZDRAŽIL Tomáš. *Zvláštní způsob doručování v insolvenčním řízení po účinnosti tzv. oddlužovací novely*. Advokatnidenik.cz [online]. [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/06/14/zvlastni-zpusob-dorucovani-v-insolvencnim-rizeni-po-ucinnosti-tzv-oddluzovaci-novely/>

Počet insolvenčních návrhů se v dubnu propadl o třetinu, lidé s řešením dluhů vyčkávají. Insolvenznizona.cz [online]. [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://www.insolvenznizona.cz/clanky/v-dubnu-bylo-nejmene-bankrotu-osob-firem-i-podnikatelu-od-cervna-2019/>

Pokyny k vyplnění přihlášky pohledávky. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. [cit. 15.7.2020]. Dostupné z: https://isir.justice.cz/isir/forms/Prihlaska_pohledavky_pokyny.pdf

Kurzy devizového trhu. Česká národní banka [online]. [cit. 15.7.2020]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>

4. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 21/1991 Sb., o bankách

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudní poplatcích

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech

Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce

Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu

Zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání

Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

v insolvenčním řízení.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. 5. 2015, o insolvenčním řízení.

5. Seznam použité judikatury

Usnesení Ústavního soudu sp.zn.: II. ÚS 1335/20 ze dne 26. 5. 2020

Usnesení Ústavního soudu sp. zn.: III. ÚS 3863/18 ze dne 9. 4. 2019

Nález Ústavního soudu sp. zn.: Pl. ÚS 22/16 ze dne 27. 6. 2017

Nález Ústavního soudu sp. zn.: II. ÚS 475/13 ze dne 24. 6. 2014

Usnesení Ústavního soudu sp. zn.: IV. ÚS 983/13 ze dne 14. 5. 2014

Usnesení Ústavního soudu sp. zn.: I. ÚS 3271/13 ze dne 6. 2. 2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSČR 63/2018 ze dne 30. 9. 2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 110/2017 ze dne 31. 7. 2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 108/2017 ze dne 29. 7. 2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 102/207 ze dne 29. 7. 2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 73/2017 ze dne 4. 6. 2019
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 95/2017 ze dne 28. 3. 2019
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 65/2017 ze dne 21. 3. 2019
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 20 Cdo 2746/2018 ze dne 23. 1. 2019
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 27/2017 ze dne 19. 12. 2018
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 121/2016 ze dne 29. 11. 2018
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 72/2016 ze dne 24. 10. 2018
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 150/2016 ze dne 29. 8. 2018
Usnesení Nejvyššího soud ČR sp. zn.: 29 NSČR 191/2016 ze dne 29. 8. 2018
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: NS 29 ICdo 50/2016 ze dne 28. 6. 2018
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 75/2016 ze dne 24. 4. 2018
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 34/2016 ze dne 27. 3. 2018
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 30/2016 ze dne 22. 2. 2018
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 ICdo 99/2015 ze dne 21. 12. 2017
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 5504/2015 ze dne 30. 11. 2017
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 107/2015 ze dne 27. 9. 2017
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 115/2017 ze dne 9. 8. 2017
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSCR 26/2013 ze dne 28. 5. 2015
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 34/2012 ze dne 31. 3. 2015
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSCR 126/2014 ze dne 22. 12. 2014
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 39/2014 ze dne 27. 11. 2014
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 40/2014 ze dne 27. 11. 2014
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 118/2013 ze dne 26. 2. 2014
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 53/2011 ze dne 30. 9. 2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 25/2011 ze dne 18. 7. 2013
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 80/2012 ze dne 30. 4. 2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 11/2012 ze dne 28. 2. 2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 5/2013 ze dne 31. 1. 2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 2951/2010 ze dne 31. 7. 2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 13/2010 ze dne 31. 5. 2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Cdo 324/2011 ze dne 25. 4. 2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 32/2011 ze dne 28. 3. 2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSCR 3/2012 ze dne 29. 2. 2012

Usnesení Nejvyššího soud ČR sp. zn.: 29 NSČR 17/2012 ze dne 29. 2. 2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 16/2011 ze dne 30. 11. 2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 21/2009 ze dne 27. 7. 2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 26 Cdo 4503/2009 ze dne 28. 6. 2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSČR 18/2009 ze dne 16. 12. 2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 NSCR 4/2008 ze dne 4.9.2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn.: 29 Odo 31/2004 ze dne 14. 12. 2004

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j.: 4 As 72/2012-52 ze dne 24. 1. 2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 199/2018-P4-9 ze dne 16. 2. 2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 1886/2017-P13-8 ze dne 27. 11. 2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 2163/2015-P23-11 ze dne 21. 6. 2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 1 VSPH 2026/2016 ze dne 26. 4. 2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 101 VSPH 126/2016 ze dne 6. 1. 2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 180/2014-B-13 ze dne 22. 9. 2014

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 4 VSPH 684/2014-P83-8 ze dne 14. 5. 2014

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 3 VSPH 1850/2013-P10-12 ze dne 28. 3. 2014

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 416/2014-P26-8 ze dne 5. 3. 2014

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 3 VSPH 133/2012-B-32 ze dne 31. 1. 2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 1257/2012-P1-11 ze dne 15. 1. 2013

Rozsudek Vrchního soudu v Praze č. j. 102 VSPH 267/2012-42 ze dne 13. 12. 2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 1 VSPH 1159/2012 ze dne 7. 9. 2012

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 101 VSPH 180/2012 ze dne 6. 9. 2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 461/2011-B-54 ze dne 24. 8. 2011

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 3 VSPH 679/2010-P2-8 ze dne 2. 11. 2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 892/2010-P14-7 ze dne 15. 10. 2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 540/2010-P127-9 ze dne 29. 9. 2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 226/2010-P4-9 ze dne 26. 4. 2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 15 Cmo 178/2009 ze dne 3. 12. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 701/2009-P10-9 ze dne 2. 12. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 467/2009-A-74 ze dne 24. 9. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 2 VSPH 271/2009-P4-8 ze dne 12. 8. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 211/2009-P8-10 ze dne 11. 5. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 33/2009-B-25 ze dne 30. 4. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 275/2008-B-42 ze dne 13. 2. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 180/2008-P51-14 ze dne 8. 10. 2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn.: 1 VSPH 103/2008 ze dne 16. 7. 2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j.: 1 VSPH 94/2008-P16-11 ze dne 15. 7. 2008

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn.: 14 VSOL 777/2018 ze dne 24. 10. 2018

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 3 VSOL 452/2017-P16-8 ze dne 8. 6. 2017

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 2 VSOL 13/2010-B-21 ze dne 11.3.2010

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 3 VSOL 255/2009-P113-13 ze dne 19. 8. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 1 VSOL 150/2008-P6-15 ze dne 27. 11. 2008

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci č. j.: 2 VSOL 110/2008-P21-7 ze dne 30. 9. 2008

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j.: KSUL 45 INS 150/2008-P-36 ze dne 28.5.2008

6. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3.12.2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších změn

Přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení

Abstrakt

Cílem této práce je analyzovat právní úpravu a judikaturu týkající se přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení od podání přihlášky až po její zjištění, nebo případné ukončení účasti věřitele na řízení. V průběhu práce autor popisuje jednotlivé instituty související s přihlašováním pohledávek a zároveň poukazuje na to, jakým způsobem tvoří jeden celek.

Práce je rozdělena do šesti částí, které jsou dále členěny do kapitol a bodů.

Cílem první části této práce je seznámit čtenáře neznalého insolvenčního řízení s jeho podstatou v takové míře, aby pochopil nutný základ pro proniknutí do specifitějšího tématu přihlašování pohledávek. První část je stručná a popisuje insolvenční řízení jen v tom rozsahu, který je pro tento cíl relevantní.

Druhá část se zaměřuje na pojem *pohledávka* jako takový a jeho vymezení v rámci insolvenčního práva. Větší díl této části je věnován dělení pohledávek dle různých hledisek s akcentem na právní důsledky vlastností pohledávek.

Třetí část se zabývá samotnou přihláškou pohledávky. Cílem této části je vymezit přihlášku pohledávky jako procesní úkon – zejména specifikovat její obecné a zvláštní náležitosti a také popsat předepsaný postup pro její podání.

Čtvrtá část práce se věnuje možnosti věřitele disponovat s přihláškou po jejím podání. Významnou problematikou obsaženou v této části jsou také vady přihlášky a proces jejich odstranění.

Pátá část zpracovává téma přezkumu přihlášených pohledávek. Důraz je v této části kladen zejména na popření pohledávek, subjekty oprávněné jej učinit, a procesní následky popření.

Šestá část práce se zaměřuje na incidenční spory o pravost, výši a pořadí uplatněných pohledávek a na rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky, tedy na procesní postupy, kterými soud autoritativně rozhoduje o statusu pohledávek v případě, že je sporný.

Klíčová slova:

Insolvenční řízení

Pohledávky

Věřitel

Lodging of claims in insolvency proceedings

Abstract

The goal of this thesis is to analyze legislation and court decisions concerning the lodging of claims in insolvency proceedings, from the lodging itself to the admission of a claim or the termination of creditors participation in the proceedings. Throughout the thesis, the author describes specific institutes that pertain to lodging of claims and at the same time points out, how they cohere.

The thesis is divided into six parts, which are further split into chapters and sections.

The aim of the first chapter of the thesis is to acquaint a reader not versed in insolvency proceedings with its essence, inasmuch is necessary for their understanding of the more specific topic of the lodging of claims.

The second part focuses on the concept of claims and their definition within insolvency law. A large segment of this part deals with differentiating claims based on various criteria, with emphasis on the legal ramifications of such differences.

The thirds part deals with the act of lodgement of claims itself. The goal of this part is to define the lodgement of claims as a legal action within a proceedings – especially to describe its necessary form, contents and proper approach for its submission.

The fourth part focuses on how the creditor might change or retract their lodgement after its filing. A significant part of this section covers the topic of erroneous lodgements and the process of remedying such errors.

The fifth part covers the topic of reviewing lodged claims. This part emphasizes the possibility of objections to claims by specific subjects and the procedural consequences of such objections.

The sixth part focuses on incidental disputes regarding authenticity, amount or order of lodged claims, and on decisions of the insolvency court regarding dismissing a lodgement of claims. These are processes, wherewith the court gives an authoritative ruling on the status of claims, if it is disputed.

Keywords:

Insolvency proceedings

Claims

Creditor